Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 69 (13693) | 1972 оной мартын 23, четверг | Сэн 2 мүнгэн

...най Эхэ орон, манай парти олон мэр...тэдые—түгэс бэлэдхэлтэй хүдэлмэ... болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэг..., барилгашадые, инженер болон тех...дые, эрдэмтэдые, үйлэдбэри эмхидхэг... хүмүүжүүлээ. Партимнай тэдээндэ, ...эй дүй дүршэлдэ, шадабарида, эрдэм ...дань найдажа, тэдэмнай табан жэ...шжалтатайгаар, гүйсэд бэелүүлхэ ар...ахо гэжэ этигэнэ.

(СССР-эй профсоюзуудай XV съезд дээрэ КПСС-эй Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэһөө).

...РИЛГОМНАЙ ...МЯНГАН КИЛОМЕТР

...жахын ашаа шэрэ...тивууд тала дайда ...лдэнэ. Эдэ локомо...нута, секунда соошье ...ёһогүй. Барилгын ...уд, оньһон түхеэрэл...а. тракторнууд саг ...ооо хэрэглэгшэдтээ ...ёотой.

...гурба мянган тон...рэдэг электровозуу...олохо гээшэ тиимэ бэ...бэшэ даа. Дүй дүр...энэл шадабари хэрэг... Ажалдаа харюу...тэйгээр хандадаг, ...бэрхэ машинист...мотивуудые жолоо...айдана. Тиимэһээл ...бухэн локомотивуу...ехэтэйгээр ашагла...а шэрэхэ гэжэ орол...

...үедэ хүсэ ехэтэй, шэ...тивууд бүтээгдэнэ. ...элэй саана нүүрһээр ...ровозоор ашаа шэ...лди. 1200 тонно ашаа ...ахадаа ехэл баясадаг ...ара гаран онуудаар ...лениин машинист...озоор ашаа шэрэдэг ...б даа. Нүүрһэнэй ха...даа һалахадаа ямар ...аа бэлэйбди. Улаан...ии пад хара утаан ...гаад, мүнөө тон сэбэр ...Мүнөө электровозоор ...рдэг болонхойбди. Бо...лзор соо ямар ехэ ху...болоо гээшэб! Улаан...мотивна депогой ма... тепловозуудые, ...ктровозуудые жолоо...жэл шудалаа һэн.

...анай эрдэмтэд жэл ...о тума улам хүсэтэй ...удые зохёоно. ВЛ-60 ...ктровоз эгээл хүсэ...тив гэжэ тоологдо... Тиигэн гэһээ ВЛ-80 ...түхэлэй бүри хүсэ...ровоз бүтээгдэжэ эхи...ектровоз дэлхэй дээ...үсэтэй локомотив гэ...ноно. Иимэ хүсэтэй ...вуд манайшье депо...

...эргэ гурба мянган тон...рэхэ шадалтай гай...сэтэй хүлэгүүд гээ... Эдэ локомотивуудые ...эхэтэйгээр ашаглажа ...а, ехэ ашаан шэрэгдэ...шуу. Улаан-Үдын ло... депогой машинист...ние һайн ойлгоно ...эр. Эдэнэр локомо...инута соошье миин ...е оролдодог. Энэ ...лгоёо бодото дээ...лжэ шададагшье. ...бүри ашаатай поез... километртэ ябуулха ...эл манай депогой ма...уд гаргаһан байха юм.

Иимэ зорилго бодото дээрэнь бэелүүлхэ арга боломжо бии гээшэ гү? Энээн тухай яһала хөөрэлдөөн болоһон. Иимэ ехэ зайда ашаа шэрэхэнь арайшье бүтэхэгүй хэрэг хаш гэжэ зарим машинистнүүд хөөрэлдэхэ, Нээрээшье эгээл бэрхэ машинистнүүд сүүдхэдээ 750—800 километр зайда ашаа шэрэдэг бангаа бшуу. Тиимэһээл энэ үүсхэл дэмжэхэ машинистнүүд абаһаар үсөөн байба. Сүүдхэдээ 1000 километртэ ашаа шэрэхын тула ганса машинистнүүд оролдохо бэшэ. Түмэр замай хүдэлмэришэд бултадаа нэгэл һанал бодолтойгоор хүдэлхэ ёһотой болоно бшуу. Машинистнүүд, диспетчернүүд бэе бэеэ һайн ойлголсоод байбал локомотивууд графигһаа гээгдэнгүй ябаха болоно. Машинист диспетчер хоёр дундаа радиогоор хөөрэлдэжэ, бэе бэеэ ойлголсодог. Хэрбээ машинистын графигһаа гээгдэжэ захалаа һаань, диспетчер радиогоор тэрээндэ дары мэдээсэдэг. Тиигэхэдэнь локомотивайнгаа гүйдэлыень улам түргэдхэхэш. Энэ талаар манай локомотивна депогой хүдэлмэришэд яһала ехэ юумэ хээ гэхэдэ, алдуу болохогүй. Сүүдхэдээ 1000 километртэ локомотив гүйлгэдэг машинистнүүдэй тоо улам олошорно. Ганса февраль һара соо локомотив жолоододог 60 бригада сүүдхэдээ 1000 километртэ ашаа шэрэдэг болоод байна. Энэнь тон һайшаалтай.

Би хорёод жэл машинистээр хүдэлнэб. Дүй дүршэл биил юм бээз. Тиигэбэшье мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэл байха хэрэгтэй. Энэ жэлдэ машинистын гурбадахи классай үнэмшэлгэ абаха һанаатайб. Минии туһалагша Владимир Александров, Улаан-Үдын Железнодорожно техникумдэ һуралсана. Тэрэ ажалаа һайн мэдэдэг хүн. Ажалдаа саг соогоо ерэдэг локомотиваа тушаан абахадам ехэ туһа хүргэдэг байна. Энээнэй ашаар бидэнэр сүүдхэдээ 1048 километртэ ашаа шэрэнэбди. Булта машинистнүүд локомотивуудые иимэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха аргатай.

Бидэнэр байгша оной хоёр һара соо ехэ ашаа шэрээбди, 12.200 киловатт-час электрын элшэ хүсэ арьбалаабди. Час соо дунда зэргээр 54.8 километр ябаха даабаряа 64—66-да хүргэжэ, графигһаа түрүүлнэбди. Саашадаа бүри һайнаар хүдэлжэ, СССР-эй 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахабди.

А. ЕМЦЕВ,
Улаан-Үдын локомотивна депогой машинист, коммунис ажалай ударник.

...РЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

...уряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум ...гын аймагай Новоселенгинскэ № 116 һунгуулиин ...һоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ депута... һунгалга 1972 оной апрелиин 23-най амаралтын ...үнгэргэгдэхэ гэжэ тогтообо.

ОБООГОЙ АРЫН ОТАРАДА

Репортаж

Обоогой араар гүйлгөөд, уданшьегүй нэгэ отарада дүтэлбэбди.

— Ринчин Ширапович Улановай отара эндэ байдаг. Түл абалгаар колхоз соогоо бултаниие ахинхай ябана. Одоо ажалша бэрхэ хүн шуу даа,—гэжэ колхозой парткомой секретарь П. Б. Бужинаев хэлээд, машинаяа гэр тээшэнь залаадхиба.

Машинын зогсохотой хамта дүрэ хаадаг нүхэрни харайжа бууһаад, тээ саанахана уһалжа байһан хонид тээшэ гүйшэбэл даа. Тэбшын хажууда түрисэлдэһэн хонидой хоорондо залуухан басаган зогсонхой, хонидые бүлэг бүлэгөөрнь уһалуулна.

— Би эндэ һара тухай хүдэлнэб. Сакманаар хүдэлхыем эльгээгээ бэлэй. Хонидой хурьгалжа дүүрэхэдэ, һөөргөө ошоно бэзэб,—гэжэ комсомол басаган Валентина Галданова хэлээд, ахалагша хонишонтой хөөрэлдэхыем дурадхаба.

Энэ басаган Дээдэ-Үшөөтэйн магазинда наймаашанаар хүдэлдэг. Хонидой түлэг хурьгалжа захалхада хүнүүд дуталдадаг, хонишод нилээд тухашардаг юм. Эгээл харюусалгатай үедэ В. Галданова һайн дураараа хурьгашанаар хүдэлхэеэ Р. Ш. Улановай отарада ерээ һэн.

Ринчин Ширапович хурьгадаа тооложо сүлөөгүй байгаа бэлэй. Тээ саанахи хүһамагууд соо бүри бишыхан хурьгад хаагданхай. Бүгэдөөрэн өөдэргэн, тобир. Нэгэшье хурьган гарзада ороодүй гэжэ ойлгомоор.

Энэ отарада зургаан зуун гурбан эхэ хонид бии. Тиихэдэ арбан хоёр хонин эхирлэһэн байна.

— Зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абаад, тобир һайнаар түлжүүлхэ уялгатайбди. Мүнөө зуунай 98-аад хурьган абтаад байна. Хурьгалха болоһон хонид үшөө бии. Март һарын дүүрэтэр булта хурьгалхал байха. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэбди гэжэ һананабди,—гээд Ринчин Ширапович Уланов хэлээ һэн.

Ринчин Шираповичтай өөрынь хани нүхэр Чимита Базаржаповна хүдэлнэ. Нёдондо жэлдэ эрхим һайнаар хүдэлжэ, ахалагша хонишон колхозойнгоо Хүндэлэлэй дэбтэртэ оруулагдаһан, коммунис ажалай ударник болоһон байна.

— Хүдэлжэ ядахаар юумэн үгыл даа. Салимнайшье гэмгүй. Нёдондо жэлэй һүүл багта мянга зуун түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаа һэмди. Энэ жэлэймнай түл абалган яһала һайн ябана,—гэжэ Чимита Базаржаповна хэлэнэ.

Энэ отарада Бальжи Будажапович Балданов, мүн тэрэнэй нүхэр Мэдэг Дармаевна гэгшэд хүдэлнэ. Үни хурьгалһан хонидоо үдэрынь бэлшээнэ. Амигүй түрэһэн гү, али үхэл гарзада ороһон хурьган оройдоо байгаагүй.

— Манай отарынхид ахалагша хонишон Булад Цыренович Бадмажаповай даадаг отарынхидтай мүрысэнэ. Түл абалгаар мүнөө урид ябанабди,—гэжэ хахасаха дээрэмнай Р. Ш. Уланов хэлээ.

М. ОСОДОЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зэдын аймагай Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Р. Ш. Уланов. тэрэнтэй хамта хүдэлдэг М. Д. Балданова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

XXIV ТҮСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ — ЭРШЭ · ШАНАР · ДЭЛИСЭ

ХОЁР ҺАРА ХОЛО ҮЛҮҮЛЭГДЭЭ

Манай 697-дохи оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын барилгашад түргэнөөр, һайн шанартайгаар барилга хэхын тула социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ. Эдэнэр шэнэ табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, бүхы барилгануудаа саг болзор соонь ашаглалгада тушааһан юм. Байгша оной эхинһээ улам эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Юуб гэхэдэ, жэлэйнгээ даабари декабриин 27-до дүүргэхээр социалис уялга абанхай.

Хоёр һарын хүдэлмэриин дүн согсолон үзэхэдэ, баясамаар. Барилгашаднай 302 мянган түхэригэй барилга хэхэ аад, аяар 392 мянган түхэригэй барилга хээд байна. Энэ амжалтаяа арьбадхахын тула хүдэлмэришэднай бүри оролдосотойгоор ажаллана. В. Ширшиковэй даадаг комплексно бригадын барилгашад халаан бүриингөө даабари 20—25 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, бүхы барилгаяа һайн шанартайгаар ашаглалгада тушаана. Эдэнэй хойно орохогүйн тула бэшэшье барилгашад ехэ эдэбхитэйгээр ажалладаг байна. Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, эршэмтэй шангаар хүдэлһэн барилгашад табан жэлэйнгээ хоёрдохи жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, СССР-эй 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтахал байха.

М. ШИШМАРЕВ,
«Бурятцелинстрой» трестын 697-дохи колоннын партийна организациин секретарь.

САГААН ЭДЕЭНЭЙ ЭЗЭД

Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Доодо-Тоёогой фермэдэ хүрэжэ ерэхэдээ, фермые даагша, коммунист Димид Сундуевич Мутуевтай эгээн түрүүшээр уулзаа һэмди. Ажал хэрэгтэйнь һайса танилсагдаа. Үнеэдэй тэжээл буйлуулдаг цех соо ажалынь эмхитэй гуримтай.

— Хэршэгдэһэн һолоомо холимол тэжээлтэй хамта буйлуулжа үнеэдтээ үгэнэбди, — гэжэ Владимир Зандеев хөөрэнэ. — Зундаа эндэмнай ехэ үер боложо, һайн шанартай үбһэн бэлэдхэгдэжэ шадагдаагүй. Һолоомомнай малай тэжээлдэ ехэ туһа нэмэри боложо үгөө...

Доодо-Тоёогой фермэ һүгүрэндэ тушааха хоёр һарынгаа түсэб холо үлүүлжэ, колхоз дотороо түрүү һуури эзэлээ. Шэнэ жэлһээ хойшо социалис мүрысөөндэ шалгарһанайнгаа түлөө колхозой парткомой ба правлениин дамжуулгын Улаан тугта хүртэнхэй... Жэшээлхэдэ, тус фермын коллектив январь һара соо 200 центнер һү гүрэндэ тушааха даабаряа 255 центнертэ хүргөө. Һаалишад Сэрэмжэ Зандеева, Софья Будаханова, Ольга Токуренова, Мария Санданова болон бусадшье хоёр һарынгаа түсэбые холо үлүүлэнхэй.

...Доодо-Тоёогой һү һаалиин фермын байра дээрэ улаан туг намилзажа холоһоо харагдана. Энэ хадаа коллектив соогоо нэгэдэхи һуури эзэлһэн түрүү һаалишан Софья Дармаевна Бутухановагай хүндэлэлдэ үргэгдэһэн «Ажалай алдар солын Улаан туг» байна бшуу.

Доодо-Тоёогой фермын малшадай амжалтада хубитаяа оруулһан хүнүүд эндэ олон. Жэшээлхэдэ, техник-үрэжүүлэгшэ коммунистка Евгения Танхаева эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Тэрэ үнгэрэгшэ жэлдэ 100 үнеэн бүриһөө 101 тугал абажа шадаа. Мүнөө энэ фермэдэ һубайрһан гү, али һубайрха нэгэшье үнеэн үгы. Тиимэһээ жэлэй эхинһээ һү һаалинь энэ фермэдэ нэгэшье доошолногүй. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Доодо-Тоёогой фермын һаалишад болон малшад үнэхөөрөө «сагаан эдеэнэй эзэд» боложо шаданхай.

С. ОЧИРОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Түрүү һаалишан Софья Бутуханова.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

...АЖАЛ ЯБУУЛГЫН ДАЙШАЛХЫ ПРОГРАММА

СССР-эй профсоюзуудай XV съезд

...профсоюзуудай XV съезд ... Кремльдэхи Съезднүү... соо хоёрдохи үдэрөө үр... Коммунис партияа, тэрэ...э Центральна Комите...ю, совет профсоюзуу...аар нэгэдэнхэй бай...алирхэйлэн харуулаа.

...21-нэй үглөөнэй заседа... Казахай профсоюзуудай ...анска соведэй түрүү... К. А. Егизбаев түрүүлэн ... Тиихэдээ олон үндэһэ ... Казахай Республикын ...удые, юһэдэхи табан ...жэлтэ хангаха асари ... боломжонуудтай байһа...орхойгоор тайлбарилан ... Эдэ бүгэдэмнай—ленин...альна политикын аша ...үү арадуудай, түрүүшын ...агуу ехэ ород арадай ...элэй туһаламжын аша ... гэжэ үгэ хэлэгшэ онсо...элэбэ.

...союзуудай Ленинградска ... соведэй түрүүлэгшэ ...оторов трибунада гара... амжалтануудай эшэ нү... партийна хүтэлбэри бо... Центральна Коми...ПСС-эй XXIV съездын ...нууды бодото дээрэнь ..., социалис мүрысөө эм... үйлэдбэри хүтэлбэрил... ажалшадые элсүүлэн ..., коллектив дотор хү...н хүдэлмэри эмхидхэхэ ...дай тодорхой программа ...та үгөө. Нүхэр Прово... хүдэлмэрилэгшэдые ... урмашуулгын талаар ...удай ябуулдаг хүдэл... һайжаруулха зорилго... хэдэн дурадхалнуудые ...

...ургическа промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ **И. И. Костюков** хүдэлмэришэдэй тооэ олон болгонгүй, үйлэдбэриингээ продукциин хэмжээе ехэ болгохын түлөө металлургнуудай тэмсэл тухай хэлээ.

Белоруссиин профсоюзуудай Республиканска соведэй түрүүлэгшэ **Н. Н. Полозов** хүдөө ажахыда үзүүлэгдэдэг шефскэ туһаламжа тухай хэлэбэ.

«Донецуголь» комбинадай «Трудовская» шахтын нэгэдхэмэл бригадын бригадир, Социалис Ажалай Герой **И. И. Стрельченкын** үгэ хэлэхэдэнь, делегадууд халуунаар угтаа

Вьетнамай Профсоюзуудай федерациин түрүүлэгшэ **Хоанг Куок Вьета** суглараашадай зүгһөө халуунаар угтагдан, үгэ хэлэбэ. Тиихэдээ сүлөөтэ байдалай, социализм байгуулхын түлөө тэмсэлдэнь вьетнам арадта түгэс бүрин, үрэ ехэтэй туһаламжа ходо үзүүлдэгэйнь түлөө совет арадта ДРВ-гэй ажалшадай, профсоюзна эмхинүүдэй үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөө.

Чехословакиин революционно профсоюзна хүдэлөөнэй Центральна Соведэй түрүүлэгшэ **Карел Гофман** үгэ хэлэхэдээ, ангиин революционно бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэл манай хамтын тэмсэлэй амжалта туйлахын тула шухала байна гэжэ тэмдэглэбэ.

Узбегэй профсоюзуудай Республиканска соведэй түрүүлэгшэ **М. А. Зандов** үгэ хэлэхэдээ, Узбегэй ССР ород арадай, манай ороной бусад арадуудай туһаламжаар зуу шахуу һалбаринуудһаа бүридэгэ, хүгжэлтэ түгэс промышленностьтай болонхой. Бухы ороной арадай ажахыда шухала хлопок ургуулан абажа, бүхэсоюзна ажалай хубаарилгада хубитаяа оруулжа байһанаа ехэ, хүндэтэй хэрэгтэ тоолонобди гэбэ.

Профсоюзуудай Горьковско областна соведэй түрүүлэгшэ **М. Ф. Муравьев** Горьковско областиин предприятинуудта социалис мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэржэ байһан тухай съездын делегадуудта хөөрэбэ.

Удаа тэрэнь делегадууд Мандатна комиссиин түрүүлэгшэ **Н. Н. Романовай** элидхэл соносоо. XV съездтэ һунгагдаһан 4925 делегадай дунда ороной 61 үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд бии. Советскэ Союзай бухы аха дүү арадуудай эбдэршэгүй бата хани барисаатай болохые гэршэлһэн делегадуудай бүридэл байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн агууехэ һайндэрые мүнөө жэлдэ тэмдэглээ байна.

Съездтэ хүдөө ажахын 700 хүдэлмэрилэгшэд, эрдэм наукын 184 ажал ябуулагшад, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын ба соёлой 387 хүдэлмэрилэгшэд һунгагдаа. Түүхэдэ ороһон стахановскэ хүдэлөөнэй эхи табигшад А. Г Стаханов, М. И. Виноградова, П. Ф. Кривонос. А. Х. Бусыгин М. С. Демченко болон бусад делегадуудай дунда бии. Съездын делегадуудай 40,2 процентнь эхэнэрнүүд болоно гэжэ элидхэлшэ мэдээсээ.

Краснодарска хизаарай Славянска районой «Путь к коммунизму» колхозой оньһожоруулагдамал звеное даагша **Н. А. Сохань** үгэ хэлэхэдээ, совет байгуулалта, Коммунис парти таряашадай ажабайдалые үндэһөөрнь хубилгаа, эдээндэ хүсэн түгэс техникэ- агротехническэ, эрдэм мэргэжэл үгтэнхэй гэжэ тэмдэглэбэ.

Грузиин профсоюзуудай Республиканска соведэй түрүүлэгшэ **Т. И. Мосашвили** совет арадуудай аха дүүгэй бүлэ дотор Грузиин ССР-эй хайшан гээд хүгжэн һалбарһан, бодото зол жаргалаа олоһон тухайдань хөөрөө.

Профсоюзуудай Красноярска хизаарай соведэй түрүүлэгшэ **П. С. Колин** ороной үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхэ хэрэгтэ Зүүн зүгэй районуудай онсо удха шанартай тухайда хэлэбэ.

Урда Вьетнамые сүлөөлхын түлөө тэмсэгшэ Профсоюзуудай федерациин гүйсэдкомой гэшүүн **Нгуен Ван Хоа** съездэ хабаадагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, үгэ хэлэбэ.

Съездэ хабаадагшад «Индохитадта эсэргүү США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгые болюулгаха!» гэһэн мэдүүлгэ нэгэн һаналтайгаар баталан абаа.

Үглөөнэй заседани дээрэ Сүлөөтэ немец профсоюзуудай нэгэдэлэй Центральна правлениин түрүүлэгшэ **Герберт Варнке,** Польшын профсоюзуудай Центральна соведэй түрүүлэгшэ **Владислав Кручек,** Франциин Ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин генеральна секретарь **Аорж Сеги,** Бүхэафрикын Профсоюзуудай федерациин секретариин орлогшо **Амаду Н' Диай,** Италиин Ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин генеральна секретарь **Лучиано Лама,** Бүхэвенгриин профсоюзай соведэй генеральна секретарь **Шондар Гашпар,** Болгэдэ ниитын нэгэдэлэй Центральна Соведэй түрүүлэгшэ **Костадин Гяуров,** Румыниин профсоюзуудай бүгэдэ ниитын нэгэдэлэй Центральна соведэй түрүүлэгшэ **Бирджил Трофин,** Финляндиин профсоюзуудай Центральна эмхиин түрүүлэгшэ **Ниило Хямяляйнен** гэгшэд суглараашадай зүгһөө халуунаар угтагдан, СССР-эй профсоюзуудай XV съездэ зорюулжа, амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

Делегадууд ВЦСПС-эй тоосоото элидхэл тушаа профсоюзуудай XV съездын тогтоолой проект бэлдэхэ комиссие үглөөнэйнгөө заседани дээрэ һунгаба.

Съездын үдэшын заседани дээрэ ВЦСПС-эй ба Центральна шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлнүүдые делегадууд зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлөө. Барилгын ба барилгын материалнуудай промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ **А. П. Ушаков,** Запорожско областиин «Днепроспецсталь» заводой булад хайлуулагша, Социалис Ажалай Герой **Д. Ф. Галушка,** Текстильнэ ба хүнгэн промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ **М. Г. Долженкова,** Свердловско областиин «Уралмаш» гэжэ нэгэдэлэй генеральна директор **Н. И. Рыжков,** Азербайджанай профсоюзуудай Республиканска соведэй түрүүлэгшэ **З. И. Гусейнова,** Гэгээрэлэй ба научна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ **Т. П. Янушковская** гэгшэд үгэ хэлэлгэдэ хабаадаа.

Гадаадын хэдэ хэдэн оронуудай профсоюзна делегацинуудай толгойлогшонор Профсоюзуудай XV съездэ амаршалгануудтайгаар хандаба.

Мартын 22-то съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

Ажалай илалтанууд тухай рапортнууд

МОСКВА, КРЕМЛЬ, СЪЕЗДНҮҮДЭЙ ОРДОН. Заводуудай, фабрикануудай, шахтануудай, колхозууд болон совхозуудай коллективүүдһээ СССР-эй профсоюзуудай XV съездэ зорюулһан рапортнууд, бэлэгүүд иимэ адресаар ерэнэ. Хүсэтэ автомобилиин ба самолёдой модельнүүдые, түмэрэй рудагай ба зэдэй сулгы хэһэгүүдые, прокатна станай македүүдые, торгон бүдүүдые—совет хүнүүдэй уран гараар бүтээгдэһэн бүхы юумэнүүдые мартын 21-дэ Съезднүүдэй ордоной фойе соо хаража болохо байба. Урод болон казах, украинец ба грузин, латыш болон узбек хүнүүд өөһэдынгөө анда нүхэдэй, ханинарай—олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн совет бүлын гэшүүдэй рапортнуудые омогорхолтойгоор уншана. Профсоюзуудтоор нэгэдэһэн ажалшадай 98 миллион гэшүүнтэй арми Коммунис партиин табиһан гол зорилго—юһэдэхи табан жэлэй түсэб бодото дээрэнь бэелүүлгын хэрэгые хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, арадай интеллигенциин шиидхэжэ байһан тухайда съездын үмэнэ тоосоно.

«Профсоюзуудай XV съезд» гэһэн үгэнүүд Николаев хотын кораблиин бүтээгшэдэй уһанда табиһан шэнэ судныв борт дээрэ бэшэгдээ. Судна бүтээгшэд—хара далайнхид «Социалис мүрысөө эмхидхэлгын хэрэг саашадань улам һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолдо харюу болгон, шэнэ техникэ нэбтэрүүлһэнэй, үйлэдбэриин нөөсэ арга боломжо хэрэглэһэнэй үндэһөөр, далай дээрэ загаһа агнаха ехэ траулерые загаһа олзоборилдог флодто болзорһоо арбан хоногоор урид тушааха гэжэ шиидэбэ гээд тэдэнэй рапорт дотор хэлэгдэнэ. Энэ уялгымнай дүүргэл съездэ зорюулһан бидэнэй ажалай бэлэг болохо»,—гэжэ рапорт доторнь хэлэгдэнэ.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байна.

«Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын ондо бүхы ороохо таряанай гектар бүриһөө 24,9 центнер ургаса абаха түсэбтэй аад, урдань үзэгдөөгүй ехэ ургаса—35,4 центнер хуряажа абаабди. Мяха, үндэгэ, нооһо ба үрэ жэмэс тушааха түсэбүүд амжалтатайгаар дүүргэгдээ».—гэжэ Ставрополиин хизаарай Новоалександровско районой ажалшад съездэ айладхана.

Иимэ рапортнууд, бэшэгүүд, бэлэгүүд олон. Карагандагай шахтёрнууд, Примориин загаһашад, Баруун-Сибириин түмэр замшад, Литвагай цементнигүүд, Павлова-Посадай, Вышней Волчогой бүд нэхэгшэд тоосоно. Эдэнэй туйлаһан амжалтануудынь—КПСС-эй XXIV съездын хараалһан коммунис байгуулалтын асари ехэ түсэбүүдэй совет хүнүүдтэ хүшэ хүртэмөөр, нэрэтэй солотойгоор дүүргэгдэхээр байһанай гэршэ, эшэ үндэһэн болоно.

Москва. (ТАСС).

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭ…

КПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. И. ТИТОВОЙ элидхэлhээ

Партиин манай райкомой ябуулдаг бүхы эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриин ушар удхые КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд тодорхойлжо үгэнэ.

Юhэдэхи табан жэлэй туршада бидэ промышленна предприятинуудаа саашадань шэнэдхэн хубилгаха, капитальна барилга үргэнөөр ябуулха, Сэлэнгын ЦКК-гай түрүүшын ээлжээе болон Кабанскын шубуунай фабрикые ашаглалгада үгэхэ, мал ажалые промышленна үндэhэ hуури дээрэ оруулха, үйлэдбэреэ нэгэ гол шэглэлтэйгээр эрхилхэ хэрэгээ улам гүнзэгырүүлхэ зорилготойбди. Эдэ бүгэдые бэелүүлжэ шадабал, бидэ промышленна продукци гаргалгые хоёр дахин дээшэлүүлхэ, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрэ үгэсые улам дээшэлүүлхэ аргатай болохо байнабди. Табан жэлэй эсэстэ 1970 оной байдалтай сасуулбал, мяха абалга 78 процент, hү—33 процент, үндэгэ—2,2 дахин ехэ болохо зэргэтэй.

Иимэ зорилгонуудhаа уламжалан, партиин райком өөрынгөө хүдэлмэриин гол зорилгонуудые тодорхойлhон байна. Нэн түрүүлэн партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие улам эдэбхижүүлхэ, секретарьнарые болон бюрогой гэшүүдые зүбөөр шэлэн абаха, hургаха, коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табиха, абаhан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые нарин нягтаар хинаха ёhотойбди.

Нүгөө нэгэ шэглэлнай хадаа коммунистнуудай, тэрэшэлэн бүхы ажалшадай дунда ябуулагдадаг үзэл сурталай ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайжаруулха асуудал болоно. Гурбадахяар, хүтэлбэрилхы кадрнуудай үзэл суртал болон юрэнхы мэдэрэлыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри болоно. Тэдэнэйл хүнүүдтэй хүдэлжэ шадаха аргаhаа хамаг бүхы хэрэгэй бэелүүлгэ дулдыдаха байна бшуу.

Саашань үгээ үргэлжэлүүлхэ зуураа, элидхэлшэ партиин райкомой ябуулдаг эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлхы хүдэлмэри тушаа тогтобо. Тиихэдээ бидэ партийна эхин организацинуудай үүргые улам дээшэлүүлхэ гэhэн зорилго урдаа баринабди тэжэ элирхэйлбэ. Энэ хэрэгтэмнай партиин областной комитет горитой туhа хүргөө. Партийна эхин организацинуудые ямараар хүтэлбэрилдэг тухайгаа бидэ партиин обкомой бюро дээрэ тоосоhон байнабди. Тэрэ тоосоондо бэлдэжэ байха үедэ эхин организацинуудай болон райкомой хүдэлмэри нилээд эдэбхижэhэн байна. Өөрынгөө ябуулжа байгаа хүдэлмэриие алишье талаhаань хаража үзэhэн, алдуу эндүүнүүдээ усадхаха хэмжээнүүдые хараалhан байнабди.

Мүнөө аймаг дотор 72 эхин, цехүүдэй 73 партийна организацинууд, партийна 47 бүлэг хүдэлжэ байдаг. Тэдэнэй бүридэлдэ 2880 коммунистнууд ороно. Партийна организацинуудай хүдэлмэри гол түлэб хүтэлбэрилэгшэhөө дулдыдаха байна. Тиимэhээ партиин райком хадаа секретарьнарые hургаха, хүдэлмэри тухай тоосооень дуулаха, дүй дүршэлыень согсолхо, саг соонь туhа хүргэхэ гэжэ ходо оролдоно. Секретарьнарай 70 процентнь дээдэ болон дунда hургуулиин эрдэмтэй коммунистнууд, 60 процентнь хоёрhоо табан жэл хүрэтэр, 11 процентнь табан жэлhээ дээшэ секретаряар хүдэлhэн хүнүүд. Жэл соо 6-hаа үсөөн бэшэ семинар үнгэргэнэбди. Тэндэ партийна байгууламжын теоретическэ болон бодото ажал ябуулгын гол шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ, партийна организацинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй тэдэнэр танилсана.

Гадна олон секретарьнар партийно-ажахын эдэбхитэдэй hургуулида hурана, партиин обкомой дэргэдэхи курсада бэлэдхэлээ дээшэлүүлнэ, заочноор эрдэм мэдэрэлээ баяжуулна. Партийна комитедүүд hара бүхэндэ цехүүдэй парторганизациин секретарьнартай болон партгруппоргнуудтай уулзажа байдаг. Тэрэшэлэн парткомой болон бюронуудай гэшүүдэй, партийна комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй семинарнууд мүн лэ эмхидхэгдэдэг.

Партийна хүдэлмэриин болон партийна организациин нэрэ хүндын дээшэлжэ байhанай үрэ дүнгынь эли бодо харагдана. Энээниие партиин зэргын улам бэхижэжэ байhан ушар гэршэлнэ. Hүүлэй 9 hарын туршада 93 хүн партида абтаа, тэрэнэй 65 процентнь хүдэлмэришэд, совхозуудта 11 гахайшад, hаалишад, механизаторнууд партиин гэшүүд болоо.

Парти доторой хүдэлмэриин асуудалнууд райкомой пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Бюро болон таhаг дээрэ секретарьнарай тоосоон ходо шагнагдажа байдаг. Үнгэрhэн жэлэй туршада партиин райкомой бюро дээрэ Байгалай молоной баазын, 8-дахи хилээмэнэй заводой, Кабанскын загаhанай заводой, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой, Сэлэнгын 8-дахи СМУ-гай, Шергинскэ совхозой парторганизацинуудай секретарьнар тоосоо бариhан байна. Партиин райкомой бюро дээрэ асуудал зүбшэн хэлсэhэнэй hүүлээр бюрогой нэгэ гэшүүн заатагүй партийна организацида ошожо, бюрогой абаhан шиидхэбэритэй тэндэхи коммунистнуудые танилсуулдаг, тэрэние бэелүүлхэ хэрэгтэнь туhалалсадаг байна.

Холын хараата түсэб табилга, шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэр дүүргэжэ байhан тухай мэдээсэл, Уставай эрилтэнүүдые коммунистнуудай хэр дүүргэжэ байhан тухай тоосоон гэхэ мэтын хэмжээнүүд коммунистнуудай харюусалга, эдэбхи, нэрэ хүндэ нилээд дээшэлүүлнэ.

Элидхэлшэ Советүүдэй, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, арадай хиналтын хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ талаар аймагай партийна организациин бэелүүлдэг ажал ябуулга тушаа горитой тогтоо. Тиихэ зуураа аймагай, сельскэ болон поселково Советүүдэй ажал ябуулгада дутагдалнууд үшөөл олон гэжэ тэмдэглээ. Гүйсэдкомуудай заседани дээрэ ажалша коллективүүдэй үйлэдбэриин хэрэгтэ хабаатай асуудалнууд үсөөнөөр зүбшэгдэнэ, худалдаа наймаанай, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, соёл культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэри шүүмжэлэлдэ үшөөл ородог байhаар.

Энэ ушар хадаа партийна зарим эхин организацинуудай зүгhөө нинтын эмхинүүдэй хүдэлмэриие тодорхой бэшээр, hулаар хүтэлбэрилдэгэй үрэ болоно гэжэ элидхэлшэ тодорхойлно.

Үзэл сурталай, политическэ хүдэлмэриин ямар байдалтай байhан тушаа элидхэлшэ тогтобо. Тиихэдээ үзэл суртал, политическэ хүдэлмэри манда гуримшуулагданхай гэжэ тэмдэглээ. Энэ ехэ хүдэлмэридэ 358 политинформаторнууд, 600 гаран лекторнууд, 226 пропагандистнар, 1960 агитаторнууд хабаадана. Манай аймагта соёлой 46 байшангууд болон клубууд, 42 библиотекэ хүдэлнэ, радио болон телевидени дэлгэрэнхэй, хүн зомнай 66 мянган хэhэг газетэ болон журнал абажа байдаг.

КПСС-эй XXIV съездын табиhан зорилгонуудые бэелүүлэн, партиин райком үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулдаг кадрнуудай мэдэрэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа онсо хандуулна. Съездын hүүлээр тэрэнэй материалнуудые хүн зондо ойлгуулха зорилгоор хэмжээ ябуулгануудые хараалhан байгаабди. Тэдэ хэмжээ ябуулганануудай хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байhан тухай Тимлюйн цементын заводой парторганизаци апрель hарада бюро дээрэ тоосоhон байна. Тэрэшэлэн Шергинскэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй энэ хэрэгтэ хэр зэргэ хабаадажа байhан тухай асуудал бюро дээрэ хэлсэгдэхээр бэлдэгдээ. Тэрэнэй удаа бусад совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон ахалагша мэргэжэлтэд КПСС-эй райкомдо уригдажа, горитой хөөрэлдөөн энэ асуудалаар болоhон байна. Тэрэшэлэн Брянскын ОРС-ын, Оймороой, совхозой партийна организацинуудай ябуулдаг хүдэлмэри тухай асуудал бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ hэн. Шергино тосхоной соёл культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй болон интеллигенциин эдэбхи үүсхэлтэ хэрэг партиин райкомоор дэмжэгдээ бэлэй.

Марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалха хэрэг политическэ хүдэлмэриин гол асуудалынь болоно. Аймагай партийна организацида эхин, дунда, дээдэ шатын 155 hургуули хүдэлнэ. Эндэ 2500 гаран хүн hуража байдаг. Эдэ hургуулинуудай хэшээлнүүдые дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхэ хэрэгтэ партиин райком анхаралаа ходо хандуулжа байдаг. Энэ жэлдэ түрүүшынхеэ экономическа мэдэрэл дээшэлүүлхэ 8 hургуули, коммунис ажалай 31 hургуули эмхидхэгдээ. Эндэ 1200 хүн hурана.

КПСС-эй XXIV съездын хараалhан асари ехэ программые бэелүүлхын түлөө улад зоной бүхы хүсэ шадалые элсүүлхэ, тэдэнэй нинтын болон үйлэдбэриин эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана. Энэ асуудал шиидхэхэ гол хүсэн хадаа социалис мүрысөөн болоно. Социалис мүрысөө улам саашадань хүгжөөхэ, тэрэнэй онол аргануудые нарижуулха асуудалда партийна организацинууд саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа байдаг.

Үнгэрhэн жэлэй туршада коллективүүдэй дунда социалис мүрысөө хэр зэргэ эмхидхэжэ байhан тухайгаа партиин райкомой бюро дээрэ Сэлэнгын 8-дахи СМУ-гай, 590-дахи ПМК-гай, Байгалай совхозой партийна организацинууд, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райком тоосоhон байна. Социалис мүрысөө саашадань нарижуулан hайжаруулха талаар абаhан хэмжээ ябуулганууд тэрэнэй удхые улам баяжуулаа, али олон онол аргануудые хэрэглэхэ арга олгоо. Мэргэжэл мэргэжэлээрээ мүрысэлгэ, залуушуулай, hаалишадай, механизаторнуудай, штукатурщигуудай, шулуушадай, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангагшадай дунда конкурс соносхолго саг үргэлжын хэрэг болонхой.

Олон предприятинуудта, клубуудта түрүүшүүлые хүндэлэлгын үдэшэнүүд болон слёдууд үнгэргэгдэнэ, хүндэлэлэй болон ажалай алдар солын түүхэ бэшэдэг дэбтэрнүүд, илагшадай хүндэлэлдэ үргэгдэдэг тугууд гэхэ мэтын hонин зүйлнүүд хэрэглэгдэнэ. Дипломууд, тусхайта тэмдэгүүд, баяр баясхалангай бэшэгүүд, сахилгаан хуудаhанууд болон бусад янза бүриин магталгын, соло дуудалгын арга үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнхэй.

1972 оной социалис мүрысөөнэй гурим зохёоходоо, бидэ СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй, И. В. Бабушкинай нэрэмжэтэ, арадуудай хани барисаанай, Буряадай АССР-эй тогтоhоор 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй «Алтан хоолос», мэдээжэ hаалишан, ажалай ветеран Таракановскаягай нэрэмжэтэ, Социалис Ажалай Герой овощевод Н. М. Коневагай нэрэмжэтэ шангуудые тогтооhон байнабди.

Үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэн ябуулхадаа бидэ энэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ сүм хабаадуулжа шадаагүйбди гэжэ мэдэрхэ ушартай болонобди. Съездын материалнуудые тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэридэмнай hанаhанда хүрэхэгүй ушар тохёолдодог. Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэд социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ үшөөл бүгэдөөрэн хабаадаhагүй. Эдэ дутагдалнуудые үндэhөөрнь усадхахын тула горитой хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй болоно.

Партийна эхин организацинуудай болон хүтэлбэрилэгшэдэй үүргэ ба харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар, коммунистнуудай болон ажалшадай дунда ябуулагдадаг үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие үргэдхэхэ талаар партиин райкомой хэhэн хүдэлмэри hайн үрэ дүн харуулаа.

Аймагай промышленна предприятинууд 1971 ондо түсэбhөө гадуур 855,5 мянган түхэригэй продукци худалдаа, түсэбhөө үлүүлэн 6134 тонно цемент, 4 миллион 947 мянгай условно хэhэг шифер, 48,7 мянган түхэригэй мебель, 3605 центнер загаhанай продукци бүтээн гаргаа.

1971 оной туршада бүтээсэ ехэтэй, шэнэ 150 гаран түхеэрэлгэ тодхогдоо, 30 гаран түхеэрэлгэ шэнэдхэн hайжаруулагдаа. Цементын шанар hайжаруулагдаа, 1200 мянган квт-час электрын элшэ хүсэн алмагдаа. Үйлэдбэридэ урлан нарижуулгын дурадхалнуудые нэбтэрүүлhэнэй ашаар жэлэй туршада 450 мянган түхэригэй алмалта хэгдэhэн байна.

Энэ үедэ 11 мянга шахуу дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаhан байна. Тэрэшэлэн үхибүүдэй хэдэн саадууд бодхоогдоhон, Кабанскын нугаhанай фабрикын барилгын дэргэдэ столово нээгдэhэн байна.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар абаhан социалис уялгануудай дүүргэлтэ тушаа тогтохо болоо hаа иимэ гэбэл: 14400 тонно hү абаха ёhотой байгаабди. Тэрэмнай 14473 тоннодо хүрөө. Үнеэн бүриhөө уялгаараа 2200 килограмм hү haaхын орондо 2243 килограмм болгогдоо. Гүрэндөө 11880 тонно hү худалдаха гэжэ үгээ үгэhэн байгаабди. 11944 тонно тушаагдаа. 6430 тонно янза бүриин мяха абахабди гэжэ уялгануудаа соомнай бэшээтэй hэн. Тэрэнээ 6792 тонно болгоhон байнабди. Тэрэ тоодо шубуунай мяхан 2066 тонно. Уялгамнай 1800 тонно байгаа. 1900 мянган үндэгэнэй орондо 3800 мянган үндэгэн абтаа. Эдэ бүхы үрэ дүнгүүд 1970 онойхиhоо дээгүүр.

Партиин райкомой хараалhан бүхы хэмжээнүүд дүүрэжэ шадаагүй. Энэ талаар бидэ саг соонь хэмжээ абажа шадаагүй байнабди. Эгээл гол дутагдал гэхэдэ, бидэ газар баялигаа хүсэн соонь хэрэглэжэ шаданагүйбди. Тэрэшэлэн эхэ малаа баhал бултыень түллүүлжэ бираагүйбди. Техникэ, түхеэрэлгэнүүд, байра, хэрэгсэлнүүд хангалтагүйгөөр ашаглагдана, үйлэдбэридэ түрүү арга дүршэл удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ.

Бидэ газараар багабди. Тиимэhээ намагтай газараа түргөөр ашаглалгада оруулжа, тариалангаа үргэдхэхэ ёhотой байгаабди. Энэ хэрэгтэ зорюулхаар миллионhоо үлүү түхэриг hомологдоод байна. Теэд иимэ ехэ хүдэлмэри «Бурводстрой» трестын манда хүдэлдэг ПМК гансаараа дууhан хэжэ шадахагүй. Тэрэ хараалhан хүдэлмэриинь хэмжээн хадаа энэ ПМК-гай хүсэ шадалhаа 2,5 дахин ехэ байна бшуу. Энэ асуудалые бидэ аймаг соогоо шиидхэжэ шадаха аргагүйбди. Республикын Мелиорациин ба уhанай ажахын министерство энэ асуудал шиидхэлгые унжагайруулжа байна.

Өөhэдынгөө бүхы арга боломжонуудые шэнжэлжэ үзөөд байхадаа, коммунистнуудтаа зүбшэhэнэйнгөө hүүлээр бидэ бүхы хүсэ шадалаа, анхаралаа иимэ гол зорилгонуудта хандуулха гэжэ шиидээбди:

мал ажал эрхилэлгые промышленна үндэhэ hуури дээрэ табиха. Тэрэ зорилгоор фермэнүүд дээрэхи механизмуудые комплексноор ашаглаха;

ажалай эмхидхэл саашадань улам нарижуулха, хоёр халаанай хүдэлмэридэ шэлжэн орохо, мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй ажаллахада таатай зохид ажаhуудалай болон үйлэдбэриин эрхэ байдал хангаха;

фермэ бүхэндэ ашаг шэмэ ехэтэй мал барихын тула үүлтэр hайжаруулгын хүдэлмэри улам үргэнөөр ябуулха;

элбэг ехэ тэжээлтэй байдаг болохо. Тэрэнэй түлөө үйлэдбэридэ түрүү арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, хүтэлбэрилхы кадрнуудые, мэргэжэлтэдые болон мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн олохо, зүбөөр хубаарилан табиха, hургаха;

хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса, мал ажалай продуктнуудые нэгэ жэгдээр абадаг болохо.

Саашань үгээ үргэлжэлүүлхэдээ, нүхэр Титов республика дотор hайн сортын үрэhэ бии болгохо асуудалда анхаралаа хандуулба. Хүрэнгын хэрэг hайжаруулаагүй хадаа, саашадаа найдамгай ургаса хуряажа абахань бэрхэтэй гэбэ. Тэрэшэлэн үхэр, гахай болон шубуунай үүлтэр hайжаруулха зорилгоор олон жэлэй түсэб зохёохо саг тулажа ерээ.

Республика дотор мал ажалай томонууд байрануудые барилга эхилбэ. Тиимэhээ эдэ барилгануудай бүхэ бэхи, ашаглахада тааруу зохид, үнэ сэнгээр хямда, түргэн бодхоогдохоор байхын тула оролдохо шухала. Жэшээнь, Кабанскын шубуунай фабрикын бүхы 46 байрануу хирпиисээр бариха гэжэ түсэблэгдэнхэй. Харин тэрэние шанарайнгаа талаар хирпиисэhээ дутахагүй керамзитобетоноор барибал болохо байгаа. Тиигэбэл байра бүхэндэ 100 мянга шахуу хирпиисэ, 4 мянган түхэриг мүнгэ алмажа шадаха байгдаа бшуу. Энэ фабрикын барилгые үнэгүй болгохо бусадшье арга боломжонууд олон. Эдэ бүхы асуудалнуудые республикын хүдөө ажахын органууд, проектнэ эмхи зургаанууд дары түргэн шиидхэхэ ёhотой гэжэ бидэ тоолонобди.

КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Г. М. КОНЕВОЙ элидхэлhээ

КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райком партийна организацинуудайнгаа ажал ябуулгые, аймагай хүдэлмэрилэгшэд болон колхозниигуудай политическэ, ажалай эдэбхи хэшээлые партиин XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэрние бэелүүлхэ хэрэгтэ зорюулна гээшэ.

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй хабаадалгатайгаар табан жэлэй түсэб бэелүүлхэ эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулгануудые тодорхойлжо, тэрэниие партийна суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, колхозниигуудай болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй хамтын суглаанууд дээрэ баталан абаhан байна. Тиимэ хэмжээ ябуулганууд мүн промышленна предприятинуудта зохёогдожо, баталагдан абтаhан байха юм.

Хараалhан эдэ зорилгонуудаа бэелүүлхэ гээшэ мүнөөдэрэй манай эгээн шухала зорилго болоно. Энэ зорилготой райкомой, тэрэнэй бюрогой хүдэлмэриин түсэб сэхэ холбоотой. Бюрогой заседанинууд дээрэ холын хараата асуудалнууд, партийна организацинуудай болон ажахын органуудай хүдэлмэриин эмхидхэлые гуримшуулха, түрүү дүй дүршэл шудалха, бүридхэхэ, үйлэдбэриин арга боломжонуудые элиишэлхэ, социалис уялгануудые бэелүүлхэ, партийна болон гүрэнэй журам бэхижүүлхэ асуудалнууд табигдана.

Партийна организацинуудай хүдэлмэриин хэмжээн, тэрэнэй нэрэ хүндэ түбхын түрүүндэ тэндэхи секретариин хүдэлмэриhөө дулдыдадаг гээшэ. Тиимэhээ КПСС-эй райкомой жэлэй туршада хэхэ хүдэлмэриин түсэб дотор партийна организацинуудай секретарьнартай, тэдэнэй орлогшонортой хэхэ хүдэлмэри онсо hуури эзэлдэг.

Шэнэ hарын 10-да партийна организацинуудай секретарьнарай зүблөөн-семинар райкомдо болодог гуримтай. Эдэ семинар-зүблөөнүүдэй ашა үрэнь элеэр харагдана.

Партиин райком коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табиха, үйлэдбэриин шиидхэхы хуби бүхэндэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжэ анхаралаа табидаг. Газар тариалангай болон мал ажалай hалбаринуудта ажалладаг коммунистнуудай тоо жэлhээ жэлдэ олошорно.

«Ярославска городской партийна организацида партийна суглаануудые үнгэргэхэ дүршэл тухай» гэhэн партиин ЦК-гай тогтоолой hүүлээр бидэнэр партийна суглаануудай үүргые, аша туhые дээшэлүүлхэ талаар горитой хүдэлдэг болообди. Мүнөө үедэ партийна суглаанууд дээрэ үйлэдбэриин арга боломжонуудые хэрэглэхэ, социалис уялгануудые бэелүүлхэ, ажалшадые хүмүүжүүлхэ талаар элдэб шухала асуудалнууд табигдадаг болонхой. Тэндэ табигдаhан асуудалнууд тодорхойгоор зүбшэн хэлсэгдэдэг, коммунистнууд удхатайгаар үгэ хэлэдэг боложо байна.

Партийна организацинуудта боложо үнгэрhэн тоосоото суглаануудай hүүлээр коммунистнуудай хэhэн шүүмжэлэлнүүдые, дурадхалнуудые КПСС-эй райкомдо бүридхэжэ, тэрэниие хүсэндэнь хүргэхэ, партийна шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинан шалгаха тухай хэмжээнүүд абтана.

Ажалшадай депутадуудай Советүүд, профсоюзууд болон комсомолой организацинууд ажал ябуулгаяа нилээд эдэбхитэй болгоhон байна.

Партийна организацинууд комсомолой организацинуудта ехээр туhалдаг, үе-үе болоод партийна суглаанууд, парткомууд болон партбюро дээрэ тоосооень шагнана. Хүдөөгэй ажалшадые эмхидхэлгэдэ колхоз болон совхозуудай профсоюзна комитедүүд горитой туhална.

Кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха ба хүмүүжүүлхэ гээшэ партиин райкомой ажал ябуулгада гол hуури эзэлдэг. Энэ талаар зарим тэды амжалта түйлагдаhан байна. Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудта ажалладаг хүнүүдэй эрдэм мэргэжэл эрид хубилаа. Колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай бүхы секретарьнар дээдэ болон дунда hургуулиин эрдэмтэй. Колхоз, совхозуудай 13 секретарьнарай арбаниинь хүдөө ажахын мэргэжэлтэд байха юм. Тэрэшэлэн промышленна предприятинуудай, барилгын, худалдаа наймаанай, бригада болон отделенинүүдэй партийна организацинуудай секретаряар дүршэлтэй хүнүүд табигданхай. Энэ хүдэлмэридэ дахяад гү, али гурбадахяа, дүрбэдэхеэ hунгагдагшадынь 80 процентнь болоно.

Колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, совхозуудай директорнуудэй дунда дээдэ эрдэмтэй, мэргэжэлтэй хүнүүд олошороо. Хэрбээ 1966 ондо иимэ 13 хүтэлбэрилэгшэдэй 4-ниинь лэ дээдэ эрдэмтэй байгаа hаа, мүнөө тэдэнь 9 болоо. Урдань тэдэнэрэй дунда 5 хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хүдэлөө hаа, мүнөө 11 мэргэжэлтэд ажаллана. Мүн ажахынуудай дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдөөр hайн хүнүүдые табиха, hургаха хэмжээнүүд абтаа. 1971 ондо хүдөө ажахын институтда болон хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска hургуулида хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, дунда шатын 96 хүтэлбэрилэгшэдые hургахаар хараалhан байбал, бүхыдөө 107 хүн hургагдаа. 1970 ондо 35 хүн тэндэ hургагдаhан юм.

Тиигэбэшье кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха хэрэгтэ дутагдалнууд олон ушарна. Үйлэдбэриин гол hалбаринуудта ажалладаг коммунистнуудай зарим тэды олошороошье hаань, hаалишадай, гахайшадай, тугалшадай, мал адуулагшад болон механизаторнуудай дунда үшөөл үсөөн байна. Үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй хөөрэлдэжэ, тэдэниие партида шэлэн абаха талаар партийна организацинууд үшөөл hулаар хүдэлнэ. Урдань эмхидхэгдэhэн залуу коммунистнуудай hургуулинууд олонхи партийна организацинуудта hулаар хүдэлнэ. Энэ «Одон», Суулгын, «Авангард» совхозуудай партийна организацинуудта хабаатай.

Партийна зүб шиидхэбэри абажа, тэрэниие бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай дайшалхы шадабари дээшэлүүлхэ гол эрилтэ мүн. Олон ушарта hайн шиидхэбэринүүд абтаад, тэрэнь бэелүүлэгдэнгүй үнгэршэдэг. Партиин райкомой пленумүүд болон бюрогой бүхы тогтоолнууд hайнаар дүүргэгдэнэ гэхын аргагүй. Энэ «Одон», «Эрдэм», «Авангард» совхозуудай партийна организацинууд болон хүтэлбэрилэгшэдтэ хабаатай. Урьдшалан абтаhан тогтоолой дүүргэгдэхэгүйдэ, тэрэниие дахин зүбшэн хэлсэхэ ушар гарадаг.

КПСС-эй райкомой бюро партийна тогтоолнуудые дүүргэлгэдэ харюусалгагүйгөөр хандадаг зарим хүтэлбэрилэгшэд болон парторганизациин секретарьнарта шанга эрилтэ табинагүй.

Аймсоведэй гүйсэдком мүн лэ олон hайн шиидхэбэринүүдые гаргадаг. Зүгөөр тэрэнэй дүүргэлтын хойноhоо саг соонь хиналта hайнаар табинагүй, гүрэнэй түсэб, даабаринуудые саг соонь дүүргэхэ талаар гүрэнэй журам, харюусалга дээшэлүүлхэ тушаа горитой оролдоногүй.

Нинтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха талаар партиин райком КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые гүнзэгыгөөр, ойлгосотойгоор тайлбарилха, ажахын болон культурна байгуулалтын хэрэгтэ, юhэдэхи табан жэлэй даабариие амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ ажалшадые элсүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хээ. Съездын hүүлээр идеологическа хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхарал ехэ табигдадаг болоhон. Эдэ асуудалнууд партиин райкомой пленум болон бюро дээрэ, партийна организацинуудай суглаанууд дээрэ саг үргэлжэ зүбшэн хэлсэгдэдэг болоhон байна.

Аймаг дотороо тусхай шэглэлтэй политическэ хүдэлмэри hайнаар ябуулха арга боломжо ехэ бии. Маанадта хүдөөгэй интеллигенци, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд, улаан булангууд олон. Бүлэ бүхэн радио шагнаха, газетэ уншаха, «Одон» совхозhоо бэшэ тээ телевизор хараха аргатай.

Мүнөө үедэ аймагай партийна организацида 409 агитатор, 190 политинформатор, 316 лектор, 92 пропагандист хүдэлнэ. КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые тайлбарилан ойлгуулха зорилготой саг үргэлжэ хүдэлдэг 8 лектори эмхидхэгдэнхэй. Райкомой дэргэдэ 44 хүнhөө бүридэhэн hайн дуранай лекторнуудэй бүлэг бии. Эдэ олон агитаторнууд болон пропагандистнууд мүнөө СССР-эй 50 жэлэй ойдо бэлдэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Эрдэмэй түйлалтануудые дэлгэрүүлхэ талаар манай арадай университет ехэ аша туhатай байба. Эндэ hуралсадаг хүнүүд хүдөө ажахын экономико болон үйлэдбэриин эмхидхэл болон бусад асуудалнуудые шудалдаг. Университедтэ Буряадай хүдөө ажахын институдай эрдэмтэд hайн дурааараа багшалдаг байна.

Аймаг дотор ябуулагдадаг идеологическа хүдэлмэридэ соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд ехэхэн hуури эзэлнэ. Тэдэнэр ажалшадые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ талаар партийна организацинуудай гол түшэг тулгууринь болоно. Элдэб үеын хүнүүдтэй уулзаха, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй золгохо, залуушуулые Совет Армида үдэшэхэ, мэргэжэл шэлэн олохо гэхэ мэтэ үдэшэнүүд, мүн аман журнал харуулха, концерт табиха гээшэ соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудта заншал болонхой. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилан харуулха талаар аймагай библиотекэнүүд горитой хүдэлмэри ябуулна.

Мухар-Шэбэрэй ажалшад СССР-эй 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсонхой. Энэ талаар КПСС-эй ЦК-гай абаhан тогтоолые бэелүүлэн, партийна организацинууд социалис мүрысөөе хүтэлбэрилэгээ эрид hайжаруулжа байна. Мүрысөөнэй гурим тодорхойлогдожо, хүнүүдые моральна болон материальна талаар hайнаар урмашуулха, мүрысөөнэй дүн саг үргэлжэ гаргаха, социалис уялгануудаа дүүргэхэ тушаа хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд абтана. Энэ талаар Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра», «Коммунизм», «Родина» колхозуудай партийна организацинууд жэшээ харуулна.

Гэхэтэй хамта, ажалшадай дунда ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэридэ дутагдалнууд горитой ушарна. Мүрысөө эмхидхэлгэдэ ёhо тэдысэ хандаха баримтанууд гарадаг. Суулгын, «Забайкалец», «Авангард» совхозуудай парторганизацинуудай агитколлективүүд hулаар хүдэлнэ. Олохон ажахынуудта харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд мууса хэрэглэгдэнэ. Коммунистнуудай болон комсомолшуудай политическэ hуралсал бүхыдөө hайн гэхын аргагүй.

КПСС-эй райкомдо, партийна эхин организацинуудта КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриин hайжарhанай ашаар хүдөө ажахын хүгжэлтэ зарим тэды дээшэлhэн байна.

Аймаг дотор 3745 гектар газар ой модонhоо сэбэрлэгдэжэ ашаглагдаа, 3879 гектар намаг хатаагдаhан, урдань ашаглагдадаггүй газарта культуртехническэ хүдэлмэри хэгдэhэн байна. Байгша ондо ороohото ургамалнуудай тарилга 2500 гектараар үргэдхэгдэхэ байна.

Уhалагдадаг газараа үргэдхэхэ хүдэлмэри хэгдэнэ. 2337 гектар тариалан уhалха аргатай Түгнын уhалууриин системэ барилга дүүргэгдээ. 1972—1973 онуудта жэлдээ 1310 гектар уhалжа байха Хонхолын, Барай сөөрэмүүд баригдажа байна. Hүүлэй табан жэлдэ, мүн үнгэрэгшэ жэлдэ уhалагдадаг газарнай хамтадаа 2219 гектараар үргэдхэгдөө.

Бүхы колхоз болон совхозуудта севооборотуудые баримталдаг болохо талаар партиин райком шангаар тэмсэнэ. Байгша ондо бүхы тариалан дээрэ севооборотууд баримталагдаха байна. «Заганский», «Путь Ленина» колхозуудай уhалагдадаг газар дээрэ шэнэ севооборотууд баримталагдажа захалагдахань.

Ороohо тарианай ургаса дээшэлүүлхэ асуудалаар райком саг үргэлжэ оролдоно. Табан жэлэй эсэстэ гектар бүриhөө бүхы дээрээ 16,3 центнер тарианай ургаса абаха зорилго табигданхай.

Ороohо тарианай үрэhэ ургуулжа абаха талаар тусхай хүдэлмэри ябуулагдана. Тиигэжэ hүүлэй долоон жэлэй туршада шэниисэ бүхыдөө hайн сортын үрэhөөр таригдадаг болонхой.

1971 ондо гүрэндэ ороohо худалдаха түсэб 135,2 процент, хартаабха 122,6 процент дүүргэгдээ hэн. Колхоз болон совхозууд малаа таряа талханай зүйлөөр хангажа шадаа.

Тэжээл ехээр бэлэдхэдэг болохо тушаа зарим тэды хүдэлмэри хэгдээ. Тэжээлэй ургамалнуудай тарилгын хубаарилга хубилгагдаа. Тиихэдээ олон жэлэй ногооной, корнеплодуудай тарилга үргэдхэгдөө. 1972 ондо 5035 гектарта олон жэлэй ногоон, 705 гектарта куузику ургуулагдаха юм. Тэжээлэй ургамалнуудай тарилгын хубаарилгые хубилгаhанай, олон жэлэй ногоо таридаг болоhоной ашаар гансахан 1972 ондо 49 мянган центнер тэжээлэй единицын зэргэ тэжээл нэмэжэ абтаха ушартай.

КПСС-эй райком, партийна эхин организацинууд тэжээл hайн шанартайгаар бэлэдхэхэ тушаа оролдоно. Нёдондо колхоз, совхозууд түрүүшынхеэ 198 тонно сенаж дараhан, 898 тонно витаминтай ногооной гурил гаргаhан байна. Энэ жэлдэ 2100 тонно иимэ гурил гаргаха зорилготойбди.

Жэл бүри тракторна бригадын бригадирнуудтай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэй семинар-зүблөө үнгэргэдэг болообди. 1—2 тракторна бригадын хүдэлмэриие научна гуримаар эмхидхэжэ, хээрэ техническэ туhаламжа hайнаар эмхидхэхэ дүй дүршэл согсолжо, бүгэдэндэ тараадаг болообди. Эдэ тракторна бригадануу… риин түсэб, севооборо… нуудаар агрегадуудай … рут, механизаторнууд… гээрэлэй, худалдаа наймаа… дицинскэ талаар ханга… хёогдожо, бусад бри… дамжуулагдадаг жэшээ…

КПСС-эй XXIV съезд… хойлhоной ёhоор табан… зорилгонуудые дүүргэ… социалис үйлэдбэриин… дээшэлүүлхэ, научно-т… дэбжэлтэ хэрэглэхэ, а… тээсэ дээшэлүүлхэ шуха… ниинь мэдээжэ. Хүдөө… эдэ зорилгонууд гол тү… бэриие оньhожоруулжа,… хүсэ үргэнөөр хэрэглэ… лэгдэнэ. Мүнөө аймаг… колхоз, совхозуудта та… лэхэ оньhожоруулагда… нууд бии. Тэрэ тоодо… тэндэ 6 агрегат тодхог… ондо ороohо сэбэрлэ… руулагдамал 6 пункт… ашаглалгада орохо юм… хуряалгын hүүлээр ор… лэхэ хүдэлмэри бүхыдө… руулагдаха байна.

Мал ажал оньhожору… лаар аймаг дотор зар… дэлмэри хэгдэнэ. 3500 … аргаар hааха түхеэрэлг… гэхэ гү, али үнеэдэй… центнь машинаар hаа… тай. 7698 үнеэдэй бай… шабааhа шабха сэбэр… үнеэ уhалха хүдэлмэр… руулагданхай. 400—600… байха hаалиин малай… нууд баригдажа байна… комплекс ашаглалгад… даад, 800 үнеэдэй хоё… баригдажа байна. Үхэр… хан таргалуулха, 8, гахай… лекс аймаг дотор бии. Ту… 8,5 мянган центнер галу… үгэхэ галуунай хоёр… риха талаар бэлдэгдэ…

Колхоз, совхозуудта… дэ хэрэглэгдэхэ hайжар… бэлшээри түхеэрхэ хүд… дэнэ.

Шэнэ табан жэлдэ ма… продуктнуудые ехээр… рэндэ худалдалгые… талаар орёо бэрхэ зорил… магай урда табигдана… 55 мянган центнер мях… байбал, 1975 ондо тэрэ… центнертэ хүргэгдэхэ гэ… 42 процентээр дээшэлх… мянганhаа 162 мянган… хүргэгдэхэ гэхэ гү, али 2… дээшэлхэ; ноохон 34 про… абтадаг болохо жэшээт…

Урдаа табигдаhан эд… нуудые бэелүүлхын тула… олошоруулха, галуу олон… рилхэ болонобди.

Партиин райком, парти… низацинууд, аймсоведэй гү… тэрэнэй хүдөө ажахын … ажахынуудые тусхай мэр… болгохо талаар зарим тэ… мэри ябуулна. «Родина»… колхозууд, «Эрдэм», «А… совхозууд гол түлэб гал… бэрилхэ шэглэлтэй. Лен… рэмжэтэ, «Коммунизм»,… ский» колхозууд, «Заба… совхоз галуу үсхэбэрил… Суулгын, «Одон», «Эрдэ…

[illegible]

…лэгдэхэ hайжаруулагдама… ритэй болохо, тэжээл б… технологи hайжаруулха, … машинануудай тоо олон… hайнаар ашаглаха, элей… ехээр хэрэглэхэ шухала… лээ.

Элидхэлэйнгээ түгэсхэл… Конев республикын эмхи… нуудта хэдэн эрилтэтэй… hан байна. Нэн түрүүн Т… лые саашадань hайнаар… хын тула тэрэнние шэнж… hаламжа хэрэгтэй гэбэ… маг дотор ой модо отол… лые болюулха тушаа эл… дурадхал оруулаа.

Аймагай ажахынууд… тариан ехээр үйлэдбэрилэг… даа механизаторнууд олон… тэй болодог. Тиимэhээ… нуудые hургаха профес… техническэ училищи аймаг… эмхидхэхэ саг ерээ гэбэ.

Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй локомотив-мөөрэй цехтэ олон … яhатанай түлөөлэгшэд эбтэй зетэй гэер ажалладаг юм. Тус ко… СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүр… оролсоод, байгша оной хоёр hарын түсэбые 130 процент дүүр… Цехэй хүдэлмэришэд — слесарь ород И. А. Голубков, … украинец И. А. Штрикуль, слесарь татар В. А. Авходеев, … буряад Б. С. Соктоев энэ зураг дээрэ харуулагдана.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ ф…

КПСС-эй ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ IV ПЛЕНУМ

АМЖАЛТАТАЙГААР БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ!

ЭЛИДХЭЛНҮҮД ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

талаараа яһала һайн шадабаритай болонхой.

Гэхэтэй хамта манай аймаг мухар-шэбэрэйхид шэнги газар таряалангаа һайнаар эрхилжэ шаданагүй. Ороohото, тэжээлэй ургамалнуудые, хартаабхын, овощой ургаса абалгаар бидэ тэдэнһээ холо гээгдэнэбди гэжэ нүхэр Шомоев онсолбо. Энээнтэй дашарамдуулан, саашадаа ороohо абалгые эрид дээшэлүүлхэ зорилгоор аймаг дотор ямар хэмжээнэй хараалагдаһан тухай тогтобо. Ороohото ургамалнуудые тариха агротехникэ һайжаруулха, таряалангай хубаарилгые нарижуулха, механизаторнуудые олоор бэлдэхэ, техникээр гүйсэд хангаха, хүрэнгын хэрэг гуримшуулха, минеральна үтэгжүүлгэ һайнаар, ехээр хэрэглэдэг болохо асуудалнууд тэдэ хэмжээнүүд соо гол һуури эзэлнэ. Бүри энэ жэлдэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа 2552 гектараар ехэ ороohото ургамалнууд (тэрэ тоодо ешмээн 1380 гектар, обёос 672 гектар, горох 300 гектар) таригдахань.

Аймаг соо эгээл мүрөө олоогүй асуудал хадаа овощ ба хартаабха абалга болоно. Бидэ город шадарай аймаг һэн туладаа, хотын ажалшадые иимэ продуктнуудаар сүм хангаха уялгатайбди. Гэхэ зуура манай ажахынууд мухар-шэбэрэйхид болон кабанскынхидһаа һураггүй бага ургаса хуряана. Юһэдэхи табан жэлэй эсэсэй дүнгөөр болоходо, овощ ба хартаабха абалга, гүрэндэ худалдалгаяа хоёрһоо үлүү дахин ехэ болгохо уялгатайбди. Энэ зорилгодо хүрэхын тулада али олон хэмжээнүүд аймаг дотор абтажа байна. Гэхэ зуура Вахмистровай, Ошурковай уһалууриин системэнүүдэй, Сотниковой, Надеинэй тепличнэ комбинадуудай барилгануудые яаха аргагүй түргэдхэхэ шухала болоод байна. Мүн тиихэдэ уһалагдадаг газарай хэмжээе үшөө үргэдхэхэ арга бэдэрээгүйдэ аргагүй болоо гэжэ үгэ хэлэгшэ ажаглалта хэбэ.

Кабанскын аймагай ажахынууд хамагһаа түрүүлэн мал ажалаа томодхон, тусхай мэргэжэлтэйгээр эрхилжэ захалаа. Шубуу, гахай үсхэбэрилгэ түргэнөөр хүгжэжэ байна. Гэбэшье арга боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй гэжэ элидхэл соо тэмдэглэгдээ. Ниитын адууһа малай үдэсэ багатай, ашаг шэмэнь нэмэсэгүй, малай гарзалха, эхэ малай һубайрха ушар ажахынуудта һаад түбэг ушаруулна. Үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриие хангалтатай гэхын аргагүй. Иимэ дутагдалнууд манай аймагай ажахынуудта захаһаа абаад дайралдадаг. Партиин райком эдэ дутагдалнуудые усадхаха, мал ажал эрхилхэ хэрэг промышленна үндэһэ һуури дээрэ табиха хэмжээнүүдые хараалжа байна. Эдэ хараалһанаа хүсэндэнь хүргэхын тула аймагай партийна организаци бүхы хүсэеэ элсүүлхэ байха гэжэ нүхэр Шомоев мэдүүлээ.

КПСС-эй обкомой секретарь **В. Ф. Лысов** трибунада гарана. Партиин XXIV съездын табиһан ехэ түсэбүүдые бэелүүлхэ зорилгоор Кабанскын аймагай партийна организациин туйлаһан амжалта, бүтээжэ байһан хэрэгүүд тушаа, саашанхи хараа түсэбүүд тушаань тэрэ тогтобо. Тиихэтээ хамта Кабанскын аймагай партийна организацинуудай хүдэлмэридэхи горитой дутагдалнуудые элирхэйлэн харуулаа.

Эндэ хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд олон. Ажалай, үйлэдбэриин журам үшөөл һула байһаар. Тиигэжэ олон предприятинууд юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб дүүргэжэ шадаагүй. Капитальна барилгын түсэб бүхы аймагаараа дүүргээгүй байха юм. Илангаяа барилга-хабсаралгын 8-дахи управлени, Кабанскын нугаһанай фабрика бодхоогшод гээгдэлдэ оронхой. Намагжаһан газар хатааа, элдүүридэ оруулха мелиоративна хүдэлмэриин ябаса хангалтагүй. Энэ хүдэлмэри үргэдхэхэ гэхэдэ, оньһон техникэ, кадрнууд дуталдана, хэһэн хүдэлмэриинь шанар муу, социалис мүрысөөн һулаар эмхидхэгдэнэ.

Ниитын адууһа мал бардам хүрэхэ тэжээлээр хангагданагүй. Ороohото ургамалнуудай ургаса абалга тогтууритай боложо шадаагүй. Энэ үедэ ургасын үлүү ехээр нэмэһэн юумэниинь харагданагүй. Энээнэй гол шалтагаан хадаа газарай элдүүрилгэһээ, хүрэнгын үрэһэнһөө болоно. Эндэхи ажахынууд тарилгаяа муу шанартай, сорт муутай, холисо ехэтэй хүрэнгөөр тарилга хэнэ. Хүрэнгын хэрэг һайжаруулха асуудалда анхаралаа табяагүйнь хойшолон эндэ харагдана.

Мал ажал дээрэшье дутагдалнууд олон. Ниитын адууһа малай тоо, илангаяа эхэ малай тоо нэгэл хэмдээ байһаар. Малай үүлтэр һайжаруулха асуудалда мүн лэ анхарал һулаар табигдана. Тэрэнһээл уламжалан, һү абалга нэмэсэгүй байһаар шуу. Малай байрануудые оньһожоруулха талаар һүүлэй үедэ ехэ хүдэлмэри хэгдэһыень арсахын аргагүй. Гэхэтэй хамта хүндэ хүшэр ажал бар хүсөөр хэгдэһэн зандаа. Партиин райкомой зүгһөө хиналтын һуладаһанһаал боложо, аймагай зарим ажахынууд мүнөө һү һаалгаяа доошонь оруулжархёод байна. Гахай үсхэбэрилгэ дээрэшье мүн лэ иимэ дутагдалнууд үзэгдэнэ.

— Юһэдэхи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилгоор хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Барилгын ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ, малай үүлтэр һайжаруулгада, мал шахан таргалуулгада, һайн шанартай тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ анхарал мүнөө онсо табигдажа эхилээ. 1971—1975 онуудай үедэ мал ажалаа промышленна гуримаар эрхилхэ хэрэг шиидхэхэ ехэ түсэб табигдаа. Эдэ бүгэдээ хүсэндэнь хүргэхэ байһандань этигэгдэнэ, — гэжэ нүхэр Лысов хэлээ.

Тиихэтээ хамта аймагай промышленна зарим предприятинуудта, хүдөө ажахын үйлэдбэри дээгүүр үсөөн коммунистнуудтай партийна һулахан эхин организацинууд үшөөл олон бии байһаар. Тэдэнэр коллективэйнгээ ниитын, үйлэдбэриин ажабайдалда ямаршье нүлөө үзүүлнэгүй. Зарим тээгүүр партийна журам һула, партиин Уставай эрилтэнүүдые хазагайруулдаг баримтанууд бии. КПСС-эй райком тиимэ организацинууд тушаагаа анхаралаа онсо хандуулха ёһотой гэһэн ажаглалта үгэ хэлэгшэ хээ. Тиихэдэ профсоюзай, комсомолой зарим организацинууд энэ шухала хэрэгтэ һулаар хабаадалсана. Худалдаа наймаанай, соёл культурын, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэриие баһал хангалтатай гэжэ хэлэхын аргагүй.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ зорилгоор партиин Кабанскын ба Мухар-Шэбэрэй райкомууд эмхидхэлэй болон политическэ ехэ хүдэлмэри бүтээжэ, бодото үрэ дүн туйлажа байдаг тушаань тогтоод, энэ талаар Захааминай аймагай партийна эхин организацинуудай ямаараар хүдэлжэ, ямар зорилго урдаа табижа байһан тухай эндэхи райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. Б. Михеев** үгэеэ зорюулба.

Партиин съездын табиһан зорилгонуудые хүсэндэнь хүргэхын тула эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри аймагай ажалша коллективүүдэй дунда партийна организацинууд үнгэрһэн үедэ үргэнөөр ябуулаа. Тэрэнэй аша туһаар аймагай промышленность үнгэрһэн жэлэй үйлэдбэриин даабари бүхы талаарнь үлүүлэн дүүргээ. Колхоз, совхозууд ниитын адууһа мал үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, продуктнуудые абаха, гүрэндэ тушааха түсэбүүдээ мүн лэ амжалтатайгаар бэелүүлээ гэжэ тэрэ элидхэбэ. Мал түлжүүлгэдэ ехэ анхарал табигдаа. Зоотехническэ заабариин ёһоор эдеэлүүлдэг, харууһалдаг болоһоной, үүлтэрыень һайжаруулха гэһэн оролдолгын ашаар гүрэндэ тушааһан малай амидын шэгнүүр һураггүй дээшээ болоо, булта шахуу гэхээр тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа.

Хэрбээ үнинһөө малай тэжээл абалгада анхаралаа бодотоор табидаг байгаа һаа, нёдондо бүришье һайн амжалта туйлаха байгаабди. Теэд тэжээлэй асуудал мүртэйгөөр шиидхэгдээгүй байгаа. Мүнөө энэ хэрэг гол шухалада тоолонобди. Малай тэжээл ехээр абадаг болохо зорилго хараалһан хэмжээ ябуулганууд ажахы бүхэндэ зохёогдонхой. Илангаяа обёос, горох, ешмээн, олон жэлэй тэжээлэй ургамалнуудые ехээр тариха гэжэ шиидэнхэй. бэлэдхэл ехээр хэгдэжэ байна. Гадна ажахы бүхэндэ һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгогдохоор хүдэлмэри эрхилэгдэнэ. Сабшалан дээрэ мүн лэ агротехническэ ехэ хэмжээ ябуулганууд хэгдэжэ эхилээ гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. Зүгөөр минеральна үтэгжүүлгэ манда багаар үртэнэ. Хэрбээ горитойхоноор абаха аргатай һаа, манай ажахынууд ашаг үрыень хараха гэжэ шадахысал оролдохо бэлэй.

— КПСС-эй XXIV съезд хадаа манай орон дотор хүдөө ажахые саашань хүгжөөхэ холын хараата зорилгонуудые тодорхойлһон байна. Тиихэдэ үйлэдбэриие интенсификациин замда оруулха эрилтэ табяа. Юһэдэхи табан жэлэй үедэ ехэшье, орёошье зорилгонуудые бэелүүлхэ байнабди. Тэрэнэй хойно гараха арга боломжо биишье гээшэ,—гэжэ Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **В. С. Устинов** үгэеэ эхилнэ.

Продукци абалга дээшэлүүлхын тулада гүрэмнай ехэ мүнгэ зөөри, техникэ хүдөө ажахыда үгэнэ, материальна урмашуулгын удхые бүри дээшэлүүлнэ. Манай колхоз 1971 ондо тарган, бэеэ хүсэһэн залуу мал, һайн шанартай ороohо, һү, мяха, нooho гүрэйдөө тушааһанай түлөө 74 мянган түхэриг мүнгэ нэмэжэ абаһан байна. Энэ хадаа парти болон правительствын хүдөө ажахы тушаа анхаралаа табижа байһан үшөө нэгэ бодото баримтань болоно.

Манай ажахы олон һалбаритай колхоз. Гол һалбаримнай хадаа газар таряалан болоно. Гэхэ зуура манай газар хүршэнэрэйхидэ шанарайнгаа талаар хүрэхэгүй байна. Тиигэбэшье 1971 ондо ороohо абаха түсэбөө 110 процент дүүргээбди. Гектар бүриһөө 14,8 центнер ороohон хуряагдаа һэн. Тэрэнэй ашаар гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө 110 процент болгообди. Тэрэйшэлэн мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые амжалтатайгаар дүүргээ. Тэдэнэр гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө 113 процент, мяха — 115 процент, нooho — 101 процент дүүргэһэн байна. Иигэжэ колхознай бүхы даабаряа дүүргэжэ шадаа. Түсэбөөр хараалагдаһанһаа гадуур 169 мянган түхэриг олзо оруулаа. 484 мянган түхэригэй сэбэр олзо абтаһан байна. Колхозоймнай экономико жэлһээ жэлдэ бэхижэнэ.

Колхозой тосхоной шарай эрид хубилаа, культурно-ажаһуудалай барилганууд ехээр бодхоогдоно. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада колхозой хубаагдадаггүй жасада 1,2 миллион түхэриг мүнгэн таһалагдаһан байха юм. 1970 онойхитой жэшэбэл, үнгэрһэн жэлдэ ажалай бүтээсэ 13,2 процентээр ургаа. Колхознигуудай материальна болон культурно-ажаһуудал улам һайжаржа байһан зэргэтэй.

Колхозой экономикын ургалта тухай тогтохо зуураа, нүхэр Устинов иимэ жэшээ дурдаба. Хэрбээ наймадахи табан жэлэй эхиндэ абтаһан валовой продукци 905,2 мянган түхэригэй сэнтэй байһан һаа, 1971 ондо 1,75 миллион болоһон байна бшуу.

— Өөһэдынгөө арга боломжонуудые тооложо үзөөд байхадаа, манай колхозой гэшүүд гүрэндөө мяха, һү худалдаха табан жэлэй түсэб 1975 оной июлиин 1-дэ дүүргэхэ гэһэн шиидхэбэри абанхай. Наймадахи табан жэлэйхитэй сасуулбал, ябажа байгаа табан жэлэй туршада мяха гүрэндэ худалдалга 1,9 дахин, һү—1,5 дахин, нooho —25 процент дээшэлхэ зэргэтэй болоно, — гэжэ үгэ хэлэгшэ элирхэйлбэ.

Саашань үгэеэ үргэлжэлүүлхэдээ, нүхэр Устинов галуу үсхэбэрилгын ехэ олзотой байһан тушаа тоо, баримтануудые дурдан харуулба. Мүнөө тус колхоздо жэл соо 850 центнер галуунай мяха абаха хүсэ шадалтай фермэ баригдажа эхилэнхэй. 1975 ондо тус ажахы гүрэндөө 5 мянган центнер галуунай мяха тушааха шадабаритай болохоор хараална. Тиигээд байбал, колхозой абаха олзо миллион шахуу түхэригөөр дээшээ болохо байна бшуу.

Үгэ хэлэгшэ хүдөө ажахын техникын, илангаяа хартаабха, кукуруза хуряадаг комбайнуудай дуталдадаг байһан ушар тухай тогтон хэлээ. Имагтал эдэ машинануудай колхоз, совхозуудта үсөөн байдагһаа боложо, хуряалгын хүдэлмэри угаа унжагайрдаг, ургасын ехээр хоролтодо ородог байһые баримталан харуулаа.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар партиин Мухар-Шэбэрэй райкомой, тэндэхи партийна организацинуудай хэжэ байһан хүдэлмэри тухай КПСС-эй обкомой секретарь **А. А. Баднев** үгэ хэлээ. Партиин энэ райком, тэндэхи партийна организацинууд табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар тусхай хэмжээ ябуулгануудые хараалаад, тэрэнээ бэелүүлхын түлөө оролдожо байна гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой коммунистнууд, колхознигууд табан жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэхэ үүсхэл гарганхай.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар аймагай партийна организациин хэжэ байһан хүдэлмэридэ һайшаалтай юумэнүүд олон. Илангаяа кадрнуудые һургаха, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри хэгдэнэ. 1970 онһоо хойшо эндэ хүдөө ажахын эрдэмэй дүрбэн факультедтэй арадай университет хүдэлнэ. Программань хоёр жэлдэ дүүргэгдэхээр хараалагданхай.

Нютагай Соведүүдэй, комсомолой организацинуудай хүдэлмэридэ жэшээ абамаар баримтанууд дайралдана. Залуушуулай эдэбхи үүсхэл партийна организацинуудаар дэмжэгдэнэ. Тиимэһээ хүдөө ажахын үйлэдбэри дээрэ комсомолшууд, залуушуул олоороо ажаллана.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые арад зондо ойлгуулха шадабаритай бэрхэ пропагандистнууд болон агитаторнууд эндэ олон. Тэдэнэр идеологическа хүдэлмэриин шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ, социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэхэ шадабаритай. Политическэ хүдэлмэридэ элдэб шэнэ онол арга хэрэглэгдэнэ. Һаалишад, хонишод болон механизаторнуудай дунда, мүн бригада, фермэнүүдэй хоорондо мүрысөөн тодорхойгоор эмхидхэгдэнэ. Тиигэжэ хүдөө ажахын үйлэдбэридэ ажалладаг зоной 95 процентнь мүрысөөндэ хабаадана. Коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргын түлөө 1250 хүн тэмсэнэ. Түрүү ажалшадай амжалтануудта зорюулагдажа, ажалай алдар солын туг үргэгдэнэ. Таряа хуряалгын үедэ 1000 центнер таряа сохиһон комбайнерай машинын бункерта одон зурагдана.

Тиигэбэшье партийна эмхидхэлэй болон идеологическа хүдэлмэридэнь дутагдалнууд олон ушарна. Ажалай түрүүшүүлые партида абаха хэрэгтэ анхарал бага табигдана. Тиимэһээ 1971 ондо партида абтаһан 48 хүнэй орой 5-ниинь хонишон, 11-ниинь механизатор байха юм. «Искра» колхоздо, «Забайкалец» совхоздо нэгэшье һаалишан-коммунист байхагүй.

Социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ ёһо тэдысэ хандаха баримтанууд захаһаа дайралдана. «Авангард», Суулгын совхозуудта абтаһан социалис уялганууд хараалагдаһан түсэбэй зэргэ байна. Эндэхи зарим отделенинүүдтэ уялгань түсэбһөө доогуур байха юм.

Арад зоной ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдые хангаха талаар шэнэ табан жэлдэ ехэ зорилгонууд табигданхай. Теэд аймаг дотор ажалшадай гэр байдалай хэрэгсэл хангаха, худалдаа наймаа эмхидхэхэ тушаа дутагдалнууд олон үзэгдэнэ. Арад зоной эдеэлдэг столовонуудай байранууд хуушаршанхай. Мүн худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай байра байдал һайжаруулха талаар бага хүдэлмэри хэгдэнэ. Эдэ бүгэдые һайжаруулха тушаа партиин райком болон аймгүйсэдком тусхай хэмжээнүүдые хараалһан байна. Тэрэниие бэелүүлхэдэнь республикын эмхи зургаанууд туһа хүргэхэ ушартай.

Шэнэ табан жэлдэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ арга боломжонууд энэ аймагта айхабтар ехэ. Эндэ 230 мянган гектар элдүүриин газар бии. Тэрэнэй 130 мянган гектарынь таряалан болоно. Колхоз, совхозуудта ажаллаха хүнүүд олон. Эндэхи таряашад газараа һайнаар элдүүридэг мэргэжэлтэй. Тиигэбэшье эдэ арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада аймагай ажахынууд гектар бүриһөө дунда зэргээр 11,6 центнер таряа ургуулһан байна. Ороohо таряа абаха түсэб дүүргэгдээгүй үлэһэн.

Партиин райком саашадаа таряалангаа зүбөөр эдлэхэ, үрэһэнэй ажахынуудые һайжаруулха уялгатай.

Аймагай ажахынуудта сабшалан һайнаар ургуулдаг шадабаритай хүнүүд олон. Тэдэнэр гектар бүриһөө 20 центнерһээ доошо ургаса абадаггүй. Тиигэбэшье аймаг бүхы дээрээ гектарай 12 центнер үбһэ абадаг байха юм.

Эдэ бүгэдэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, эндэ наг шэбхэ таряалан, сабшалан дээрэ бага гаргагдана. Мэргэжэлтэдэй тооложо үзэхэдэ, бии байгаа наг шэбхын хахадһаа ехэнхинь гаргагдангүй үлэнэ бшуу. Тиимэл хадаа үбһэ ногооной ургаса юрэнхы дээрээ өөдэлнэгүй ха юм.

Энэ аймагта мал ажал хүгжөөхэ арга боломжонууд бусад аймагуудта орбол үлүү гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Теэд эндэхи ажахынуудта малай ашаг шэмэ бага байна. Адууһа малайнь үүлтэр бирагүй. Ажахынуудта үүлтэртэ фермэнүүдые эмхидхэхэ, жэл бүри бонитировко хэхэ эрилтэ дүүргэгдэнэгүй. Тиимэл хадань ажахынуудта бии байгаа буханuудай 60 процентнь шанар муутай байна.

Хони олоор үсхэбэрилдэг «Эрдэм» совхоздо миил 4 килограмм нooho гарадаг хусанууд хэрэглэгдэнэ. Аймагай ажахынуудта нэгэдэхи классай шанартай оройдоол найман отара тоологдоно.

Шэнэ табан жэлдэ галуу үсхэбэрилхэ талаар ехэ хүдэлмэри хараалагданхай. Эндэ 23 миллион түхэригэй капитальна барилга хэгдэхэ юм.

Партиин райком, партийна эхин организацинууд ажал ябуулгадаа бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхажа, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриие бэелүүлхэ тушаа хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудаа сүм дүүргэхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ бэзэ гээд үгэ хэлэгшэ найдаба.

Удаань КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь **Б. Д. Ангархаев** үгэ абажа, пленумдэ тооһоһон хоёр аймагуудай партийна организацинуудай хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ талаар хэжэ байһан хүдэлмэридэ жэшээ абамаар юумэн олон байна гээд тэмдэглэбэ. Илангаяа Кабанскын аймагта үйлэдбэреэ томодхохо, тусхай мэргэжэлтэй болгохо тушаа горитой амжалтанууд туйлагдаһан байна.

Гэхэтэй хамта эдэ аймагуудай ажахынууд байгаалиин болон газарай хүрьһэнэй талаар, ажалша зоноороо эгээн һайн байдалда байгаад, хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбариие хурданаар хүгжөөжэ шадаагүй байһаниинь гэмшэлтэй. Эндэхи ажахынууд юрэнхы дээрээ гектар бүриһөө 20—25 центнер таряа ургуулха зорилго урдаа табимаар байгаа.

Саашань нүхэр Ангархаев КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар Хэжэнгын аймагай партийна организациин бэелүүлжэ байһан эмхидхэлэй-политическэ хүдэлмэридэ тогтоо. Аймагай совхозууд үнгэрэгшэ жэлдэ 1970 онойхиһоо мал ажалай продуктнуудые ехэ абажа, мяха, нooho урданайхиһаа гүрэндэ ехэ тушааһан байна. 1971 ондо урда жэлэйхиһээ үхэрэй тоо 700, хонидой тоо 2400 толгойгоор олошороо. Тиигэбэшье ажалдамнай дутагдалнууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл олон гэжэ аймагай коммунистнууд мэдэрнэ.

Эдэ дутагдалнууд юун дээрэһээ гаранаб гэхэдэ, нэн түрүүн үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй, түрүүшүүлэй туйлалтанууд бүгэдын шадабари болгогдоногүй. Совхозуудта газар хүсэд һайнаар эдлэгдэнэгүй. Үрэһэ хүрэнгэ һайжаруулха хэмжээнүүд дүүргэгдэнэгүй, малай һубайрха, үхэл гарзада орохо баримтанууд үзэгдэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ аймагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, совхозууд малаа һайнаар харууһалха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, тэжээл ехээр бэлэдхэхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые абажа байнхай. Һүүлэй табан жэлэй туршада үнеэдэй 90 процентнь шэнэ байрада оруулагдаа. Малай үүлтэр һайжаруулхын тулада бусад аймагуудһаа 1340 үүлтэртэ эмэ гунжад, 214 буха худалдагдажа абтаа. Сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэриин хэгдэһэнэй ашаар үбһэн 33 процент. шэмэтэ тэжээл 40 процент ехэ абтадаг болоо.

Тиигэбэшье ниитын адууһа мал урдынхидаал адли тэжээлээр дуталдаһаар. Мүнөө үедэ малнай тэжээлээр 60 процент хангагдана. Саашадаа сабшалан, таряалангаа һайжаруулха, мелиоративна хүдэлмэри хэһэнэй ашаар малаа тэжээлээр хүсэд хангаха зорилготойбди. Аймаг дотор уһалагдадаг 14 мянган гектар сабшалан бии. Тиигээшье һаа, газар хүсэдөөр уһалагдажа шадагданагүй. Уһалууриин инженернэ түхэлтэй системэнүүд байхагүй. Уһа абадаг хаалта боолтонууд муугаар хэгдэнхэй. «Бурводстрой» трест Хэжэнгэ голой эрьеые шэнжэлжэ эхилһээр 8 жэл болобо. Жэбхээһэнэй уһалууриин системын барилга унжагайрна. Мүн Чисаанын сөөрэм тогтоохо, Сулхарын, Хурьгадай уһалууриин системэнүүдые барилгада үгтэһэн мүнгэ зөөри хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Аймагай барилгын ПМК-гай хүдэлмэри үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 44 процент ехэ болгогдохоор хараалагдабашье, тэдэндэ техникэ нэмэжэ үгтэнэгүй. ПМК-да механизаторнууд олон дуталдана. Мүн эндэ ажалладаг хүнүүдтэ гэр байра барилха, столово, клуб түхеэрхэ талаар анхарал табигданагүй. Энээн тушаа Мелиорациин болон уһанай ажахын министерство тусхай хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэдэ үтэгжүүлгэ ехэ хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ сабшалан дээрэ наг шэбхэ ехэ гаргагдадаг болоо. Хэрбээ урдань 30—35 мянган тонно шэбхэ гаргагдадаг һаа, 1971 оной ургасада 52 мянга гаран тонно шэбхэ хэрэглэгдээ. Тиигэбэшье сабшалан, таряалан һайжаруулгада минеральна үтэгжүүлгэ тон бага үгтэнэ.

Республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд аймагай совхозуудай таряалан, сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ тарааха тусхай отряд байгуулха гэһэн һайшаалтай үүсхэл гаргаа. Энээниие али болохоор дэмжэхэ хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ айхабтар ехэ арга боломжонуудай бии байһан, тэрэниие яажа хэрэглэхэ тухай «Бурятцелинстрой» трестые эрхилэгшэ **И. Д. Бугай** үгэ хэлээ.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриие амжалтатайгаар бэелүүлхын тула колхоз болон совхозуудта, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй эмхинүүдтэ машина, техникэ элбэгжүүлгэ, тэрэниие ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ тон шухала, — гээд, үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлбэ. — Хүдөөдэ үйлэдбэриин-техническэ бааза байгуулха талаар «Сельхозтехника» нэгэдэлэй, мүн манай «Бурятцелинстрой» трестын предприятинууд гол үүргэ дүүргэхэ уялгатай.

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй дүн юу харуулааб гэхэдэ, манай трестын предприятинууд хүдөөдэ барилга хэхэ уялгаяа дүүргэжэ шадаагүй, малай хэдэн олон байра, ажалшадай һууха гэр, культурно-ажаһуудалай барилганууд бүтээгдээгүй үлэһэн байха юм. Эдэ бүгэдэ хүдөө ажахын продуктнуудые абалгые дээшэлүүлгэдэ һаад хүргэһэниинь элитэ. Эдэ бүгэдые анхаралдаа абажа, 1972 ондо барилга һайнаар хэхэ тушаа оролдонобди.

Байгша ондо 2000 үхэрэй, 10,5 мянган хонидой, 2,2 мянган гахайн, 45 мянган шубуунай байра бүтээгдэхэ ушартай. Мүн 1600 һууритай соёлой ордонууд, клубууд, 1300 һууритай һургуули, 19 мянган дүрбэлжэн метр хэмжээтэй һууриин гэрнүүд болон бусад барилганууд бүтээгдэхэ зэргэтэй. Тиигэжэ манай трестын барилгашад нёдондонойхиһоо 18 процент ехэ мүнгэ зөөри ашаглаха түсэбтэй.

Энэ жэлэй үнгэрһэн хоёр һарын дүн хараад үзэхэдэ, нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргэгдэхээр байна. Теэд трестдэмнай орёо бэрхэ, шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон ушардаг. Хүдөөгэй барилгын техническэ хангалга, оньһожоруулга хангалтагүй байһаар.

Шэнэ табан жэл техническэ хүгжэлтэтэй сэхэ холбоотой. Тиимэһээ барилгын болзор хороохо, үнэ сэнгыень хямдаруулха, шанарыень һайжаруулха, барилгын материалнуудые, барилгашадые зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ эгээн шухала зорилго болоно. Тиимэһээ саашадаа мүнөө хэрэглэгдэдэг барилгын материалнуудһаа гадна, түмэр-бетон, перлито-бетон, асбоцементнэ, алюминиин, түмэр болон бусад бүхэ бэхи хэрэгсэлнүүдые үргэнөөр ашаглаха болонобди.

Эдэ зорилгонуудые шиидхэхэ арга боломжо трестдэмнай бии. Мүнөө үедэ үхэрэй, хонидой типовой байрануудые тиимэ холбогдомол зүйлнүүдээр бүтээхэ, шубуунай байрануудые түмэр-бетоноор бүтээжэ эхилэгдээ. Байгша ондо трестын предприятинууд урда жэлэйхиһээ хоёр дахин ехэ түмэр-бетон холбогдомол хэрэгсэлнүүдые гаргаха юм.

Тиигэбэшье аймагуудай барилгын предприятинууд эмхидхэлэй-техническэ талаараа үшөөл бэхижүүлэгдээгүй байһаар. Тиимэһээ партиин райкомууд болон аймгүйсэдкомуудай зүгһөө саг үргэлжын анхарал, туһаламжа хэрэгтэй байна. Теэд мүнөө дээрээ Хурамхаанай, Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Баргажанай аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд хүдөөгэй барилгын предприятинуудта анхарал, туһаламжа муу бэшээр үзүүлнэ. Саашадаа хүдөөгэй барилгын предприятинуудые али болохоор бэхижүүлхэ гээшэ бүгэдын хэрэг мүн. Тингээл һаа, шэнэ табан жэлдэ хараалагдаһан ехэ барилгануудые саг соонь дүүргэжэ шадаха байнабди.

Трибунада Байгалай совхозой экономист **Е. А. Морозова** гаража, ажахынгаа һалбари бүхэниие ашаг үрэ ехэтэй болгохын тула ямараар оролдожо байһан тухайгаа хөөрэжэ үгөө.

— 1972 ондо газар таряалангай ажалда гаргаша бага болгохо, тарилгын хубаариие хубилгажа, ороohо таряа 350 гектараар ехэ тариха, шэнэ газар ашаглаха, зелёнко тарилгые бага зэргээр хороохо гэжэ хэлсэгдээ, — гээд тэрэ үргэлжэлүүлбэ. — Тиигэжэ энэ жэлдэ 90 мянган центнер ороohо таряа, 14 мянган центнер хартаабха, 8100 центнер овощ абаха, хүсэд хурэхөөр тэжээл бэлэдхэхэ хүсэлтэйбди.

Хараалһан энэ зорилгодоо хүрэхын тула мүнөө үедэ 17 мянган тонно наг шэбхэ зөөгдөө, бүхыдөө 25 мянган тонно гаргагдаха юм. Минеральна үтэгжүүлгэ тарааха агрегадууд бэлдэгдэжэ байнхай. Бүхыдөө иимэ 12 агрегат хүдэлгэгдэхэ. Үрэһэ хүрэнгэ бэлэн, техникэ заһабарилагдажа дүүрэхэеэ байна. Хартаабха ургуулха тусхай звено байгуулагдаа. Мүн ороohо таряа ургуулха звенонуудые эмхидхэхэ һанаан бии.

Энэ жэлдэ 1000 гектар сабшалангаа, һайжаруулагдамал бэлшээриеэ үтэгжүүлхэбди. Мүн 500 гектар сабшаланда олон жэлэй ногооной үрэһэн таригдаха юм.

Һаалиингаа фермэнүүдэй ажалые научна аргаар эмхидхэжэ захалаабди. Елаанай МТФ-дэ һаалишан бүхэндэ 50 үнеэн даалгагдаа. Фермын малшад неделидээ хоёр үдэр амарна. Мүн иимээр бусад 3 фермынгээ ажал эмхидхэдэг болохобди.

КПСС-эй райкомой пленум ажахы бүхэндэ мал ажалые промышленна үндэһэ һуури дээрэ табиха график тодорхойлһон байна. Тэрэнэй ёһоор манай совхоздо энэ жэлдэ 350 үхэр шахан таргалуулха байра бүтээгдэхэ. Жэлэй туршада тэндэ 1200—1300 үхэр шахан таргалуулагдаха хараатай.

Нүхэр Морозова Шэнэ-Бэрээнэй заводто тракторнуудые муугаар заһабарилна гэжэ шүүмжэлээ. Нёдондо 9 трактор тэндэ заһабарилуулаад, дүрбыень голоо һэмди. Мүнөөшье хүрэтэр 2 тракторынь миин зогсоһоор. Трактор заһабарилгада 900 түхэриг гаргашалагдаха аад, аяар 1200—1500 түхэриг ошоно. Иимэ байдалые тэсэхын аргагүй.

Табан жэлэй түсэб тодорхойлогдонхой. Тэрэнэй ёһоор 1975 ондо 47,5 мянган центнер һү, 10 мянган центнер мяха, 9 мянган центнер овощ, 15 мянган центнер хартаабха үйлэдбэрилэгдэхэ болоно. Энээниие бэелүүлхэ хэрэгтэ совхозой коммунистнууд түрүү зэргэдэ ябана.

Һүүлээрнь Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **Ц. Ц. Галсанов** үгэ абажа, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар колхоз дотороо хэгдэжэ байһан хүдэлмэри тухай хэлэһэн байна. Илангаяа адууһа малай үүлтэр һайжаруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар туйлаһан амжалтануудтаа тогтоо.

Пленум дээрэ мүн Тимлюйн цементын заводой директор **Л. К. Рыжов**, республикын Госпланай түрүүлэгшэ **И. А. Хазагаев** гэгшэд үгэ хэлээ.

Пленумэй эсэстэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** дэлгэрэнгы үгэ хэлэһэн байна. Хэлсэгдэһэн асуудалаар пленум тусхай тогтоол абаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Ивалгын туршалга үйлэдбэриин ажахы элдэб сортын ороohото ургамалнуудай элитэ классай үрэһэ хүрэнгэ республикынгаа колхоз, совхозуудта худалдадаг заншалтай болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ивалгын ОПХ-һаа Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский» колхоздо эльгээгдэхэ үрэһэ хүрэнгэ ашаалагдажа байна.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ ТУШАА ГАДААДЫН ХЭБЛЭЛ РАДИО БОЛОН ТЕЛЕВИДЕНИИН МЭДЭЭСЭЛНҮҮДҺЭЭ

Гадаадын бүхы информационно агентствэнүүд, радио болон телевидени Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые тодорхойгоор найруулан дамжуулба. Олон тоото шэнжэлгэнүүдые үгэхэдөө, тэрэнние имагтал шухала удха шанартай политическэ үгэ гэжэ нэрлэнэ.

НЬЮ-ЙОРК. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь «Совет гадаадын политикые съездын делегадуудта үргэнөөр шэнжэлэн тайлбарилаа» гэжэ ЮПИ агентство онсолон тэмдэглэнэ. Совет-американ харилсаан тухай, Советскэ Союзда президент Р. Никсонэй аяншалхаяа байһан тухай Л. И. Брежневэй һанамжануудта тус агентство онсо анхарал хандуулба. Москвада Р. Никсонэй аяншалга шухала удха шанартай байжа болохо гэжэ Леонид Ильич Брежнев мэдүүлээ гээд агентство тэмдэглэнэ. Гэхэ зуура гурбадахи оронууд гү, али арадуудые хохидоон, асуудалнуудые шиидхэжэ болохогүй гээ гэнэ.

«Болохоор хүлеэгдэжэ байгаа совет-американ хөөрэлдөөнүүд бүтэмжэтэй байглэ гэһэн хараа бодолтойгоор» СССР хандана гэжэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүдые Америкын АП гэдэг информационно агентство Москваһаа дамжуулһан мэдээсэл дотороо тусхайлан дурдаба. СССР США хоёрой хоорондын харилсаан һайжаруулагдажа болохо, һайжаруулагдаа һаань. һайн байгаа гэжэ Л. И. Брежнев мэдүүлээ гээд тэрэ агентство тэмдэглэнэ.

Промышленность ба хүдөө ажахы хүгжөөхэ асуудалнуудаар . КПСС-эй XXIV съездын хараалһан программын бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһан тухай Л. И. Брежневэй үгэ дотор хэлэгдэһэниинь информационно агентствэнүүдэй, радио ба телевидениин корреспондентнүүдэй шэнжэлэл дотор үргэнөөр дурдагдана.

ПАРИЖ. Совет профсоюзуудай съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгэ Францида ехэ һонирхол үүсхээ. Франс Пресс агентство энэ үгэһөө олон хэһэгүүдые абажа дамжуулба. Радио болон телевидени Л. И. Брежневэй үгэ тухай мэдээсэлнүүдые үглөөгүүр эртэ «һүүлэй мэдээсэлнүүд» дотороо тунхаглажа, Франциин олониитэдэ дуулгаһан байна. Удаа тээнь энээн тухай олон дамжуулганууд хэгдээ. Парижай телевидениин шэнжэлэгшэ бэшэхэдээ, Л. И. Брежневэй хэлэһые «тон шухала үгэ» гэжэ тайлбарилаад, СССР-ба Польшотой ФРГ-гэй хэһэн договорнуудые эсэслэн баталалгын удха шанар тухай, КНР-тэй харилсаагаа заһаруулхаар СССР-эй бэлэн байһан тухай хэлэгдэһые үгэ доторһоонь тусхайлан абажа дамжуулба. Индохитадтахи дайн тухай Л. И. Брежневэй хэлэһэн бодомжо шэнжэлэлнүүд дотор ехэ һуури эзэлнэ. Вьетнамай, Лаосой ба Камбоджын арадуудай тэмсэлые эрид шууд дэмжэхээр шиидэнхэй байһанаа Советскэ Союз дахинаа лаблан батална гэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

БОНН. ФРГ-гэй правительствын тусхай түлөөлэгшэ К. Алерс пресс-конференци дээрэ ингэжэ мэдүүлээ: федеральна правительство КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй үгэ хэлэхые ехэ анхаралтайгаар шагнаа. «Энэнь зүүн оронуудтай хэһэн договорнууд шахардуу байдалые һуларуулха, Федеративна республикын, Советскэ Союзай болон Варшавска договорто хабаатай бусад оронуудай хоорондын харилсаае һайжаруулха хэрэгтэ уласхоорондын ехэ удха шанартай байха гэһэн Федеральна правительствын тобшололой зүб байһые гэршэлнэ» гэбэ.

«Московско ба Варшавска договорнуудай эсэслэн баталагдаагүй һаань — тохёолдожо магад хойшолонгуудһаа Федеральна правительствын һэргылүүлгын зүбые Л. И. Брежневэй үгэ мүн лэ гэршэлнэ» гэжэ К. Алерс тэмдэглэбэ.

Федеральна правительствын һанамжын ёһоор, үнэндөө, харилсаа холбоон зүришэлдөөн хоёрой али нэгые шэлэхэ тухай хэлэгдэнэ. Хэрбээ зүришэлдөөн гарабал, Федеративна республикада, илангаяа Баруун Берлиндэ тон аюултай хойшолонгуудые тохёолдуулжа болохо байһаниинь дамжаггүй.

ТОКИО. Японой радио ба телевидени Л. И. Брежневэй үгэ тухай оронойнгоо олониитэдэ тодорхойгоор дуулгаба. Совет-япон харилсаан тушаа хэлэгдэһэниинь өнсо анхарал татана. Радио ба телевидени совет-япон харилсаае хүсэд заһаруулбал, СССР-эй ба Японой арадуудай ашаг туһада харюусахаһаа гадна, мүн Алас-Дурна зүгтэ, Номгон далайн оршон тойрондо эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ харюусаха байха гэһэн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин бодомжые эндэхи радио ба телевидени дурдана.

ВАРШАВА. Польшын радио ба телевидени совет профсоюзуудай XV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ тухай мэдээсэлнүүдые тон шухала удха шанартайда тоолон дамжуулба.

ПАП агентство энэ үгые тобшолон тунхаглахадаа, ингэжэ тэмдэглэнэ: КПСС-эй XXIV съездын хараалһан программа бодото дээрээ бэелүүлэгдэхэ гээд батаар этигэжэ байһанаа Л. И. Брежнев элирхэйлэн мэдүүлбэ. Энэнь ямар ушартайб гэхэдэ, Советскэ Союз коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, социальна харилсаануудые улам саашадань хүгжөөхэ, өөрынгөө экономическа хүсэ, уласхоорондын байдал бүри батадхаха үшөө нэгэ ехэ алхам хэжэ байна.

БЕРЛИН. АДН агентство КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгын тодорхой найруулга дамжуулба. Эб найрамдал, арадуудай сүлөөтэ ба аюулгүй байдал эдэбхитэйгээр хамгаалха хэрэгые Советскэ Союз ханинартаяа, союзнигуудтаяа хамта бэелүүлнэ гэжэ тус агентство онсолон тэмдэглэнэ. Социалис оронуудай хилэнүүдэй хубилгагдашагүй тухай Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд агентствын мэдээсэл дотор тусхайлан дурдагдаба.

БЕЛГРАД. «КПСС-эй XXIV съездын тодорхойлон хараалһан, амгалан байдалые эдэбхитэйгээр хамгаалха» зорилгоо бодолоо Советскэ Союзай байнга бэелүүлжэ үргэлжэлһөөр байһые Л. И. Брежневэй үгэ гэршэлнэ гэжэ ТАНЮГ агентство мэдүүлбэ.

ДАККА. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй ... үгын тодорхой найруулгые: «КПСС-эй XXIV съездын һайшааһан, эб найрамдалай совет программа арадуудай ... галан тайбан, сүлөөтэ, аюулгүй ... хамгаалгын шухала нүхэсэл болоһон гаршагтайгаар ЕНА агентство ... хаглаа.

ТҮҮХЫН ХҮШӨӨНҮҮДЫЕ САХИН ХАМГААЛХА

Түүхэ ба соёл культурын хүшөөнүүдые сахин хамгаалдаг Бүхэроссин бүлгэмэй Буряадай отделениин ээлжээтэ IV-дэхи конференци Улаан-Үдэдэ болоходүүрэбэ. Тус бүлгэмэй соведэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй культурын министр П. Н. Нимаев конференци дээрэ тоосоото элидхэл хэбэ.

Мүнөө үедэ республика доторнай түүхэ болон соёл культурын 1081 хүшөө тус бүлгэмэй бүридхэлдэ абтаһан байна. Тэрэ тоодо, археологическа — 610, түүхын — 432, архитектурын — 39 хүшөө болоно. Эдэ хүшөөнүүд тухай дэлгэрэнгы мэдээнүүдые суглуулжа согсолхо, шэнэ хүшөөнүүдые бэдэржэ олохо гээшэ бүлгэмэй соведэй гол зорилгонуудай нэгэн болоно. Арадайнгаа түүхын баян намтарые эдиршүүл болон залуушуулда ойлгуулжа, тэдэнэрые коммунис үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тус бүлгэм туһа нүлөө үзүүлдэг гээшэ.

Энэ бүлгэм байгуулагдаһан сагһаа хойшо ехэ хүдэлмэри ябуулна. Жэл ерэхэ бүри хүдэлмэридэнь олон хүн хабаадуулагдана. Бүлгэмэй эдэбхитэдэй үүсхэлээр 1970 онһоо эхилжэ Буряадай партизан отрядуудай дайшалхы алдар соло харуулһан газарнуудаар һонирхолтой аяншалганууд үнгэргэгдэһэн байна. Жэшээлхэдэ, Ивалгын дунда һургуулиин һурагшад Мухар-Шэбэр — Улаан-Үдэ гэһэн маршрудаар аяншалгада хабаадалсаһан, Совет засаг тогтоохын түлөө партизан отрядуудай сагаантантай зэбсэгтэ тэмсэл хэһэн Ганзурино, Омолевко, Бар, Десятниково гэхэ мэтэ тосхонуудта айлшалһан байха юм. Улаан-Үдын гурбадахи һургуулиин һурагшад декабристнуудай сүлэлгэдэ ерээд байхадаа ажаһууһан нютагуудаар аяншалаа. Мүн 43, 45, 9-дэхи һургуулинуудай һурагшад революционно- түүхэтэ газарнуудаар һонирхолтой аяншалга үнгэргөө. Иигэжэ үхибүүд «Эсэгэ оромни» гэһэн уряа доро элдэб материалнуудые суглуулна.

Түүхын болон соёл культурын хүшөөнүүдые сахин хамгаалдаг бүлгэмэй соведэй хүдэлмэридэ дутуу дунданууд үшөөл бии байһаар. Түүхэтэ хүшөөнүүдые шэнэдхэн һэргээхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Тоосоото элидхэл тушаа хүнүүд үгэ хэлээ. Жэшээлхэдэ, нүхэд Гаськов (Хяагта), Шишмарев (Баргажан), Батуев (Сэлэнгэ), Серебрякова, Хамзина (Улаан-Үдэ) гэгшэд үгэ хэлэхэ зуураа, бүлгэмэй соведэй ажал ябуулгын дутуу дундануудые шангаар шүүмжэлһэн, үнэтэ дурадхалнуудые оруулаа.

Түүхэ болон соёл культурын хүшөөнүүдые сахин хамгаалдаг Бүхэроссин бүлгэмэй Буряадай отделениин соведэй президиумэй пленум боложо, республикын культурын министр П. Н. Нимаев соведэй түрүүлэгшээр дахинаа һунгагдаба.

Б-Н. НАМДЫКОВ.

ЭЛҮҮР ЭНХЫН БУЛАГ

ХЭМЭЛ БӨӨРЭ...

Совет хирургнууд хүн зоной элүүр энхые сахиха талаар горитойхон амжалтануудые туйланхай. Хирургиин гол шухала асуудалнуудые эрдэмэй талаар тодорхойлон шэнжэлхэ, хүн зондо хирургическа туһаламжа үзүүлхэ талаар нилээд олон туршалга хэжэ амжаһан байна. Суута эрдэмтэ хирургнуудай: Бакулев, Вишневский, Петровский, Куприянов, Мешалкин болон бусадай алдарта уг заншалые үргэлжэлүүлһэн манай хирургнууд үдэр бариингөө ажалда түрүү онол арганууд болон эрдэмтэдэй туйлалтануудые нэбтэрүүлдэг болонхой.

Совет хирургиин һүүлшын жэлнүүдэй амжалтануд манай ажабайдалда болоһон хубилалтануудтай, гол түлэб эрдэмэй һалбаринуудай: биологиин, физиологиин, биохимиин, физикын, электронико болон кибернетикын амжалтануудһаа үндэһэн һууритай. Тусхай шэглэлтэй 100 гаран медицинын эрдэмэй түбүүдтэ зүрхэндэ болон гол һудалнуудта операцинууд хэгдэнэ. Түрэхэһөө зүрхэ муутай хүнүүдтэ операцинууд хэгдэнэ. Зүрхэнэй хэмэл клапанууд, шуһанай эрьесые хангаха хэмэл аппарадууд, хэмэл бөөрэ бии болгогдоо. Мүнөө үедэ 110 мянган хүнүүдэй зүрхэнэй операцинууд һайн үнгэрөө.

Арад зоной дунда һудалай үбшэнэй олоор дэлгэрһэнһээ уламжалан, һудалнуудые һэлгэн шэнэлхэ операци хэхэ гээшэ ехэ удха шанартай болонхой.

Тэрэшэлэн бөөрэ һэлгэлгын операци эмшэлгын зарим тусхай түбүүдтэ үргэнөөр дэлгэрнэ. Мүнөө үедэ иимэ 200 гаран операци амжалтатайгаар, холын хараатайгаар хэгдэһэн байна. Мүн тиихэдэ яһа, үе мүсэ һэлгэн табиха операци үргэдэжэ байнхай.

Үбшэн хүнэй зүрхэнэй гэнтэ тогтоходо, хирургическа туһаламжа саг соонь үзүүлһанэй али зэргэ туһатайе нэгэ жэшээ дээрэһээ харуулая. Иимэ үбшэндэ нэрбэгдэһэн нэгэ хүндэ операци хээд, зүрхэндэнь массаж хэһэнэй ашаар зүрхэнэйнь сохисо дахин һэргэжэ, үбшэнтэн үхэлһөө абарагдаһан байна. Иимэрхүү операцинууд манай республикада хэгдэжэ эхилһээр үнинэй. Ородой элитэ хирург Петр Александрович Герцен дэлхэйн дээрэ анха түрүүшынхиеэ зүрхэнэй шархада оёдол хэһэн юм.

Эрдэмтэд Брюхоненко, Чечулин гэгшэдэй зохёон бүтээһэн шуһанай эрьесые хүдэлгэхэ хэмэл аппарадые совет хирург Теребинский зүрхэнэй таһагай клапанда операци хэхэдээ хэрэглэһэн байна.

1957 ондо ородой хирург Вишневский орон дотороо түрүүшынхиеэ шуһанай эрьесые хэмэл аргаар хүдэлгэхэ операци хээ һэн.

Совет эрдэмтэ хирургнууд зүрхэ һэлгэн табихаһаа урид элдэб янзын шэнжэлгэ, туршалгануудые хэжэ, тон анхаралтай, һэримжэтэйгээр хүдэлмэрилдэг байна. 1969 ондо профессор Вишневский Совет орон дотор анха түрүүшынхиеэ зүрхэ һэлгэн табиха операци хэһэн юм.

Манай республиканска больницын хирургическа таһагта СССР-эй Верховно Соведэй депутат Андрей Иннокентьевич Жалсараевай хүтэлбэри доро зүрхэнэй зарим үбшэнүүдтэ хэгдэһэн операцинууд амжалтатайгаар үнгэрнэ.

Стенакордиин, сээжэ зүрхэнэй үбшэн юундэ бии болодог бэ гэхэдэ, зүрхэнэй шүрбэһэнүүдые хангадаг һудалнуудаар шуһанай ябасын хубилһанһаа, мүн тэрээнһээ уламжалан, зүрхэнэй шүрбэһэнэй хубинууд саг зуура шуһаар дутажа, зүрхэ хангадаг бодосуудта кислород хүсэд хүрэжэ ядана. Тиихэдэнь зүрхэниинь хадхаһаншуугаар ехээр яншажа үбдэнэ. Хэрбээ энэ үбшэниинь улам һужэржэ, зүрхэнэй һудалаар шуһанай гүйхэеэ болиходонь, миокардын инфаркт гэхэ гү, али зүрхэнэй шүрбэһэнүүд хүдэлхэеэ болино. Эрдэмтэд А. Н. Бакулев, Б. В. Петровский болон бусад элитэ ехэ хирургнууд 1960 онһоо хойшо миокардын инфарктые усадхаха асуудалые шэнжэлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэжэ, зүрхэнэй үбшэн шүрбэһэнүүдтэ операци хэжэ, ондоо тээһээ асарһан һудалнуудаар зүрхэнэй үбшэн таһагуудые шуһаар һайн хангаха талаар амжалта туйлаһан байна. Эдэ үбшэнүүд хүнэй амгалан бэшэ байдалтай болоһонһоо, элдэб бодолдо абтажа гү, али һанаа үнөөн боложо, уйдхар гашуудалда орожо уярһанһаа, сэдьхэлээ хүдэлһэнһөө, зобоһонһоо боложо гол түлэб эхилдэг байна.

Һүүлэй үедэ уушханда операци ехэ хэгдэдэг болоо. Мэнгээрһэн хоолой, уушха шэнэлхэ, хэмэл зүйлөөр һэлгэхэ операци хэгдэнэ. Уушханай гэмтэһэн хубиие отолжо хаяха операци 1933 ондо түрүүшынхиеэ хэгдэһэн. Мүн уушханай ханяадаар гэмтэһэн уушхые бултыень гү, али хубиинь абажа хаяха, тэндэнь аргалха талаар ехэхэн амжалта туйлагдаһан байна. Энээнһээ урид хэгдэһэн туршалгануудые хаража үзэхэдэ, уушханай ханяадатай үбшэнтэд эм домоор аршаан санаторидо байжа аргалуулхаһаа гадна, хирургнуудай операци хэһэнэй ашаар элүүржэнэ. Иимэрхүү үбшэнтэдтэ операци хэжэ аргалдаг онол арга манай республиканска больницада үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болонхой. Жэшээлбэл, олондо мэдээжэ болоһон врачнууд нүхэд Раднаев, Матханов гэгшэд уушханай ханяаданда болон бусад үбшэндэ нэрбэгдэһэн хүнүүдтэ операци амжалтатайгаар хэдэг байна.

Улаан хоолойн хорото хабдарай, мүн халаһанһаа уйтарһаниие элүүржүүлхэ операцинууд манай республикын больницануудта амжалтатайгаар хэгдэдэг болонхой. Жэшээлбэл, республикымнай мэдээжэ хирургнууд нүхэд Жалсараев, Матханов, Бубеев гэгшэд энээниие хүтэлбэрилнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ эльгэнэй элдэб үбшэнүүдые хирургическа аргаар эмшэлхэ талаар амжалтанууд туйлагдаа.

Эльгэнэй элдэб үбшэнүүдэй болон эльгэнэй һүлһэнэй һудалнуудай үбшэнүүдые операциин аргаар элүүр болголго урагшатайгаар хүгжэнэ.

Үбшэн болон тэрэнэй нураха, һужэрхэ ябадалые зайлуулха гээшэ мүнөө үедэ хирургиин болон бүхы медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилго болонхой.

Р. ДОНДУПОВ,
врач-хирург.

Түнхэнэй аймагта

Хажуурай ханхинаан

Саян уулын хормойдо оршодог «Восточные Саяны» колхозой Хуурай-һубагай отделениин колхознигууд үнгэрэгшэ амаралтын үдэр воскресник үнгэргэбэ. Үбэлэйнгөө хубсаһа үмдэһэн хүнүүд хажуурнуудаа үргэлэнхэй, Хойморойнгоо намаг тээшэ һубарилдабад.

Хүхэ мүльһэтэй нуурай эрьеэр хажуурнуудай ханхинахые шагнахада, жэгтэй һонин шэнгеэр үзэгдэнэ. «Хүйтэнэй сагта хагда сабшахада хүнгэншье, урматайшье байна даа»,—гэжэ хажууршад шог зугаа гарган хөөрэнэд.

Үнэхөөрөөшье, Хойморой нуурай эрьеэр үдэшэ орой болотор хажуурай ханхинаан замхаагүй һэн. Воскреснигтэ хабаадагшад С. Будаев, В. Молонов, Д-Ж. Арименова гэгшэд эрхим ажалаараа нүхэдэйнгөө дундаһаа шалгараа. Тэдэнэр хэдэн арбаад машина хагда хуряажа, малай фермэнүүдтэ зөөжэ оруулһан байна.

Заншалта уулзалга болобо

Толтойн дунда һургуули дүүргэгшэдэй уулзалга һаяхан үнгэргэгдөө. Эндэ сугларһан нүхэдэй дунда дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэд олон. 650 хүн тус һургуулиие дүүргэжэ, болбосоролой аттестат абажа гараһан байна.

Толтойн дунда һургуули дүүргэһэн, мүнөө Түнхэнэй ПМК-гай инженерээр хүдэлдэг Д. Молонов, колхозой электрик С. Бакшиханов гэгшэд юрөөлэй үгэнүүдые хэлээ. Эрдэмэй орьёл өөдэ эсэшэ сусашагүйгөөр дабшагты гэжэ тэдэнэр һурагшадта хандаһан байна.

Тус һургуулиин комсомолой организациин секретарь Л. Сороковикова, багша К. М. Хамаганова гэгшэд харюугай үгэ хэлэжэ, юрөөлыетнай хүндэтэйгөөр хүлеэн абанабди гэжэ мэдүүлээ.

Уулзалгын түгэсхэлдэ арбадахи классай һурагшадай хүсөөр һонирхолтой концерт сугларагшадта харуулагдаһан, бүгэдын хабаадалгатай ёохор наадан хүхюунээр үнгэргэгдэһэн байна.

Трактор шудална

Толтойн дунда һургуулиин 9-дэхи «А» классай һурагшад мүнөө хүдөө ажахын машинануудые угаа дуратайгаар шудална. Тэдэнэр май һарын эсэс багаар тракторист болон машинистын үнэмшэлгэ абажа гараха юм.

Һурагшад А. Шожоев, Б. Андыков, А. Малзуров, Э. Фролова, Р. Арименова гэгшэд тус һургуулида нээгдэһэн курсада эдэбхитэйгээр һуралсажа, хүдөө ажахын машинануудые һайнаар шудална.

Б. БИРБАЕВ.

ҺЭРИМЖЭТЭЙ БАЙГТЫ!

Хабарай сагта харгы зам шабар шабха боложо, машинын жолоошодтэ хүшэр хүндэ байдал тохёолдодог гээшэ ааб даа. Тэдэнэр энэ үедэ илангаяа һэримжэтэй байха, ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандаха, харгы замай дүрим нягтаар сахиха ёһотой. Гэбэшье зарим жолоошод харгы замай дүрим эбдэдэг, машинын жолоо барижа ябаад архи уудаг, ажалдаа хайша хэрэг хандадаг байна. Энээниие гэршэлһэн нэгэ баримта дурдая.

Улаан-Үдын Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ үйлсэдэ хоёр машина мүргэлдэшоо. «ГАЗ-52» автомашинын жолоошон Владислав Алексеевич Мисайловай гэмээр усал болоһон байна. Тэрэ машинануудай хоорондохи зайе баримталха дүрим сахингүй ябаһаар урдахи машинаяа мүргэжэрхёо.

8-дахи автобазын «ЗИЛ-585» машинын жолоошон Лука Георгиевич Серебренников мүн лэ зэмэтэй. Энэ нүхэр эбдэрхэй, хүлэйншье, гарайншье тормозой хүдэлдэггүй машинаар харгыда гараһан байна.

Эдэ хоёр нүхэд харгы замай дүримэй 36-дахи пунктые алдаһан байна. Тэдэнэр гүрэнэй зөөри—автомашина эбдэжэ, хохидол ушаруулаа. Иедондо жолэй жэшээнүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, жолоошодой ойлгомторгүй ябаһан дээрэһээ усалта ушар болоно гэжэ гэршэлнэ. Тиимэһээ хабарай шабар шабхатай үедэ нарин нягта, һэримжэтэй ябаха гээшэ жолоошон бүхэнэй нангин уялга болоно.

Г. МОРГУНОВА,
автоинспектор.

ХИЛЫН ГААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ХАНОЙ

Интервентнүүд хохидолдо ороно

ТАСС.

США-гай авиаци Камбоджын газар нютагуудые бомбодожо үргэлжэлһөөр. Тиихэдээ американ самолёдууд олоор унагаагдана. Имагтал хоёр үдэрэй турша соо—мартын 18—19-дэ Лаосой патриодууд агаарай табан дээрмэшэдые буудажа унагааһан байна. Энээнэй эсэстэ тус орондо добтолһон США-гай 2323 самолёт буудажа унагаагдаа.

Урда Вьетнамһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, мартын 20-до сүлөөлэлгын арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд демилитаризованно зонодо дүтэхэнэ эшээлһэн сайгон сэрэгэй баазые артиллереэр һамна буудаа. Мартын 21-дэ патриодууд Таймминь провинцидахи Урда Вьетнамай рейнджернүүдэй баазада добтолбо. Эдэ байлдаанда дайсан олон сэрэгшэдээ гээһэн, материальна ехэ хохидолдо ороһон байха юм.

Урда Вьетнамай Хюэ хото шадар шанга байлдаанууд болоо. «В-52» түхэлэй хүндэ бомбардировщигуудай үдэр бүри шахуу добтолон бомбодоошье һаань, патриодууд тус райондо ехэ илалта туйлана.

Мартын 21-нэй үглөөгүүр Кхмерскэ патриодууд Пномпеньдэ, мүн хото шадар шэбээлһэн дайсанай бэхилэлтэнүүдые буудажа һандааба. Правительственна сэрэгүүдэй агаарай-сэрэгэй бааза болодог Почентонгын аэродромдо мүн лэ добтолбо. Неаклуонг хото шадар эшээлһэн сайгон дахуулнуудай буу зэбсэгэй складые сүлөөлэлгын хүсэнүүдэй сэрэгшэд урда үдэрынь тэһэлһэн байгаа. Патриодууд эрэлхэг добтолгонуудые хэжэ, Камбоджын ниислэл хото шадар дайсанай хэлхеэ холбоое таһалаа.

Американ зүбшэлшэдэй хүтэлбэри доро генерал Ванг Паогой «тусхай хүсэнэй» бэлэдхэл гаража байһан тагнуулһүйдхэлэй түб болохо Лонгченгын баазын түлөө Лаосто байлдаанууд замханагүй. Патриодууд энэ баазые артиллереэр буудажа, дайсанай олон солдат болон офицернүүдые хүлһөөнь буулгаһан байна.

БОГОТО

ХИЛЬБЕРТО ВИЕЙРА ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ТАСС.

«Советскэ Союз хадаа дэлхэйн социалис ёһо гуримай түрүү манлай, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе хамгаалагша, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түшэг тулгуури болоно. Тусхайлан хэлэбэл, Вьетнамай, Чилиин жэшээнүүд, тэдээндэ үгтэһэн туһаламжа энээниие гэршэлнэ»,—гэжэ Колумбиин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Хильберто Виейра мэдүүлээ.

Пролетарска интернационализмын ёһо гуримуудта үнэн байдаг Колумбиин коммунистнууд Кубатай, Вьетнамтай, Чилиин арадай нэгэдэлэй правительстватай аха дүүгэй ёһоор һаналаа нэгэдэнхэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ, Перудэ боложо байгаа тааруу хубилалтануудые дэмжэнэ, хариин нефтиин монополинуудай, хоёр ...ной ехэ баяшуулай зүгһөө ...шалта харшалалгада ородог ...лумби-Венесуэлын хүрин ёһо... харилсаа холбооe бэхижүүл... түлөө тэмсэнэ гэжэ тэрэ тэм...лэбэ.

Эсэргүүсэн тэмсэгшэ ...кратическа фронт байгуул... Хильберто Виейра Колу... коммунистнуудые, ороной... түрүү үзэлтэй бусад хүс...дые уряалаа.

ВАРШАВА

ПОЛЬШОДОХИ ҺУНГАЛТЫН ДҮНГҮҮД

ТАСС.

Польшын Арадай Республикын Сеймэй һунгалта үнгэргэһэн Түбэй комиссиин мэдээсэл толилогдобо. Ороной эрхим түрүү хүнүүд—арадай нэгэдэлэй фронтын дэбжүүлһэн бүхы кандидадууд Сеймэй депутадуудаар һунгагдаа. Һунгалтын дүнгүүд тухай мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, бүридхэлдэ абтаһан һунгагшадай 97,94 процентнь һунгалтада хабаадажа, тэдэнэй 99,53 процентнь арадай нэгэдэлэй фронтын дэбжүүлһэн кандидадуудта дуугаа үгэһэн байна.

МОГАДИШО

Сомалиин ажалшад һайшаан дэмжэнэ

ТАСС.

Ажалшадай ажаһуудал, ажалайнь эрхэ байдал һайжаруулха тухай Сомалиин Верховно революционно Соведэй һаяхан баталан абаһан шэнэ хуулиие дэмжэһэн үргэн олоннитын митинг Сомалиин ниислэл хотодо болобо. «Социалис общество байгуулга—манай уг зорилго!», «Социализм эб найрамдал, демократи, социальна хүгжэлтэ хангаха!», «Революционно правительствын хэмжээ ябуулганууудые хүдэлмэришэд һайшаан дэмжэнэ!» гэһэн лозунгнуудые тэдэнэр барижа ябаа.

САНТЬЯГО

Сальвадор Альендиин үгэ

ТАСС.

Республикын президент Сальвадор Альенде Чилиин Социалис партиин ЦК-гай пленум дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

Минии хүтэлбэрилдэг правительство хараалһан программаяа бүрин бэелүүлхэ, тиихэдэ социально-экономическа хубилалтануудые хуулита ёһоор, ороной конституциин үндэһөөр ... байха гэжэ президент дотоодын политическэ байдал тухай тон хэлэхэдээ тэмдэглээ. Д... рой хархис хүсэнүүд оро... конституциие дабажа, социальна ба экономическа шухала ... билалтануудые бэелүүл... һаад тойбо татахые орол... гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Зүүнэй үзэл баримталдаг ... сэнүүдые нэгэдүүлхыень ... нумдэ хабаадагшадые Сальва... дор Альенде уряалһан б... Ойлгууламжын хүдэлмэри ... бөөр эмхидхэхэ, элдэб ш... гаанаар орон дотор тохёол... байһан бэрхэшээлнүүд т... улад зондо тайлбарилан ... гуулха, хархис этэгээд... гаргуу аашануудые элиш... шухала гэжэ Чилиин прези... мэдүүлбэ.

Үри зээлиеэ түлэхэ ... хойшолуулха тухайда Чили... делегациин кредитор-орон... түлөөлэгшэдтэй Парижда ... сээ хэжэ байһан тушаа Сальва... дор Альенде мүн лэ тэмд... Экономическа хашалта ... Чилиие хүшэр байдалда ор... ха гэжэ эрмэлзэдэг зарим ... талис гүрэнүүдэй һэдэлгые ... зидент элишэлбэ. Хэгдэжэ ... гаа хэлсээнүүдые али бүхы ... гаар таһалдуулхые тэдэ оро... но.

Чили бэрхэшээл түбэгү... дабажа гараха аргатай ... Альенде мэдүүлбэ.

Арадай нэгэдэлэй програм... бэелүүлхын түлөө эрид ш... тэмсэхэ, правительстваа гү... дэмжэхэ, зүүнэй үзэл бодо... орон доторхи зүүнэй үзэл ... долто политическэ бүхы пар... нууд ба эмхинүүдтэй нэгэд... бэхижүүлхэ уряатайгаар ... лиин президент пленумдэ хаб... дагшадта хандаад, үгээ д... гэбэ.

ДРВ. Вьетнамай Арадай армиин зенитчигүүд США-гай эзэрхэг түримхэйшүүлэн бомбодолгодо эсэргүүсэн тэмсэхэдээ баатаршалга харуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зенитчигүүд дайшалхы позицида.

ТАСС-ай фотохронико.

СЭ — ЗЭНИР ХЭРЭН

18.00 — үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүд. 18.30 — «Зүбөөр хэлэжэ һураха» гэһэн дамжуулга (буряад хэлэн дээрэ). 18.45 — Концерт. 19.05 — телепанорама. 19.25 — хүдөөгэйхидтэ зорюулагдана.

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА

20.25 — «Тени исчезают в полдень» гэһэн уран һайханай телевизионно фильм. (4-дэхи сери) — «Марьяин утес». 21.40 — «Поиск» гэһэн телеальманах. 22.25 — «Түрэл аялганууд» гэһэн дамжуулга. 23.40 — Ульяновск хотын мемориальна комплекс. 23.40 — «Люди как реки» гэһэн уран һайханай телевизионно фильм. 00.30 — «Время» — информационно программа. «СССР-эй профсоюзуудай XV съезд». 01.00 — концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефо...

г. УЛАН УДЭ, ул. Ле... 35. Телефоны: редактора 54-54. приемная — 54 93, редактора — 68-08. зам. редактора — 62-62. ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 36-76. отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36. 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58. культуры и школ — 60-21. писем и селькоров — 67-81. информации — 34-05. общественная приемная — 56-62. машинное бюро 57-63. фотолаборатория 33-61.

Н-03458. Заказ № 1...